

رواداری
RAWADARI

گزارش وضعیت حقوق بشر در شش ماه نخست سال ۲۰۲۴ در افغانستان

آگست ۲۰۲۴

رواداری یک نهاد مستقل و غیر جانبدار است که با هدف نظارت بروضعیت حقوق بشر، توسعه فرهنگ حقوق بشری در افغانستان و تلاش برای تأمین فرهنگ حسابدگی و عدالت قربانی محور تأسیس شده است. بنابراین، این نهاد با رعایت کامل اصل بی طرفی و احترام به تمامی اصول و معیارهای پذیرفته شده‌ی جهانی حقوق بشر، کار و فعالیت می‌کند که گزارش حاضر نیز در همین راستا و به منظور بازتاب واقع بینانه رویدادهای نقض حقوق بشر آن‌گونه که واقع شده است، منتشر می‌شود.

فهرست مطالب

۳	مقدمه
۴	روش جمع‌آوری معلومات
<hr/>	
۵	بخش نخست- وضعیت حقوق مدنی و سیاسی
۶	نقض حق حیات
۷	تلفات ملکی ناشی از حملات هدفمند انفجاری و انتحاری
۸	تلفات ملکی ناشی از انفجار ماین و مواد باقی‌مانده از جنگ
۸	قتل‌های هدفمند، مرموز و فرا قضایی
۹	عاملان قتل‌های هدفمند، مرموز و فرا قضایی
۹	قتل هدفمند کارمندان حکومت پیشین
۱۰	قتل افراد غیر نظامی به اتهام همکاری با گروه‌های مخالف
۱۱	قتل مرموز و فراقضایی سایر شهروندان غیر نظامی
۱۲	ناپدید کردن اجباری
۱۳	بازداشت خودسرانه و غیر قانونی
۱۴	بازداشت خودسرانه و آزار و اذیت کارمندان حکومت پیشین
۱۵	بازداشت خودسرانه فعالان مدنی و مدافعان حقوق بشر
۱۶	بازداشت خودسرانه افراد به اتهام همکاری با گروه‌های مخالف طالبان
۱۷	سایر موارد بازداشت‌های خودسرانه و غیر قانونی
۱۷	نقض حق کرامت انسانی
۱۸	شکنجه و بدرفتاری با زندانیان
۱۹	قتل زندانیان
۲۰	فقدان مکانیسم و راهکار نظارت از زندان‌های طالبان
۲۰	اجرای مجازات ظالمانه و غیر انسانی
۲۱	سرکوب تجمعات مسالمت‌آمیز

۲۲	بخش دوم- وضعیت حقوق بشری زنان
۲۳	تشدید محدودیت‌ها بر حق آموزش
۲۴	تداوم محرومیت از حق کار
۲۵	دسترسی محدود به خدمات صحتی
۲۵	نقض حق گشت و گذار آزادانه
۲۵	عدم دسترسی به عدالت
<hr/>	
۲۸	بخش سوم- وضعیت گروه‌های قومی و مذهبی آسیب‌پذیر
۲۹	تبعیض علیه گروه‌های قومی و مذهبی در ارائه خدمات دولتی
۳۰	تبعیض در استخدام
۳۰	اعمال محدودیت بر آزادی‌های مذهبی
۳۱	اجبار شیعیان اسماعیلیه به تغییر مذهب و آموزش فقه حنفی
<hr/>	
۳۳	بخش چهارم- نتیجه‌گیری و پیشنهادات
۳۴	نتیجه‌گیری
۳۴	پیشنهادات

مقدمه

هم‌زمان با کاهش موارد نقض حق حیات به دلیل کمتر شدن تعداد حملات هدفمند انفجاری و انتحاری در شش ماه نخست سال ۲۰۲۴ در افغانستان، میزان ناپدید سازی اجباری، شکنجه‌ی منجر به قتل، بازداشت و دستگیری خودسرانه و اجرای مجازات ظالمانه و غیرانسانی به‌طور قابل توجهی افزایش یافته است. چنان‌که بازداشت‌های خودسرانه بیش از دو برابر و ناپدید کردن اجباری در مقایسه با زمان مشابه در سال ۲۰۲۳ بیش از سه برابر، افزایش یافته است. عدم التزام و پایبندی طالبان به عنوان حاکمان بالقوه به اصول و موازین حقوق بشر، فقدان مکانیسم‌های حمایتی و به تبع آن تداوم مصونیت از مجازات و پی‌گرد حقوقی، از دلایل مسلم بدتر شدن وضعیت و افزایش اشکال گوناگون نقض حقوق بشر در این بازه زمانی به شمار می‌رود.

بر بنیاد شواهد بدست‌آمده، کارمندان حکومت پیشین و اعضای خانواده‌های آنان، فعالان مدنی، خبرنگاران، مدافعان حقوق بشر و مخالفان و منتقدان، هم‌چنان در معرض انواع حملات خشونت‌بار و انتقام‌جویانه گروه حاکم قرار دارند که در این میان وضعیت حقوق بشری زنان و دختران به دلیل تشدید سیاست‌های تبعیض‌آمیز و سخت‌گیرانه‌ای طالبان، در عرصه‌های گوناگون بدتر شده است. زیرا طالبان در این مدت، به وضع و اجرای محدودیت‌های شدیدتری بر دسترسی به عدالت، حق آموزش، حق کار و گشت و گذار آزادانه زنان در سراسر کشور اقدام نموده‌اند.

در همین حال، طالبان در شش ماه گذشته در خصوص ارائه خدمات دولتی، تأمین دسترسی به منابع، فرصت‌ها و امکانات ملی و نیز توزیع کمک‌های بشردوستانه، با گروه‌های قومی و مذهبی آسیب‌پذیر، رفتار تبعیض‌آمیز نموده و هم‌چنین، افراد را بر اساس ویژگی‌های ایدئولوژیک، قومی و مذهبی شان استخدام و یا از ادارات دولتی برکنار کرده‌اند.

سرکوب عقاید و افکار مذهبی متفاوت، وضع و اجرای محدودیت‌های شدید بر آزادی‌های مذهبی و حتا اجبار اقلیت‌ها به تغییر مذهب از دیگر مواردی اند که توسط طالبان طی این مدت، ارتکاب یافته است.

در گزارش حاضر تلاش شده است تا تصویر واقع‌بینانه از وضعیت جاری حقوق بشر با تمرکز بر مهم‌ترین رویدادهای نقض حقوق مدنی و سیاسی، حقوق بشری زنان و گروه‌های قومی و مذهبی آسیب‌پذیر در شش ماه نخست سال ۲۰۲۴ ارائه شود و انتظار می‌رود که یافته‌ها و پیشنهادات مندرج در این گزارش مورد توجه گروه حاکم، سازمان‌های حقوق بشری در سطح ملی و بین‌المللی و رسانه‌ها قرار گیرد.

روش جمع‌آوری معلومات

اطلاعات مندرج در این گزارش از طریق نظارت مستمر بر وضعیت حقوق بشر در شش ماه نخست سال ۲۰۲۴ بدست آمده است.

ناظران رواداری با استفاده از پرسشنامه‌ها و مراجعه به منابع متعدد محلی در ۳۱ ولایت کشور، رویدادهای نقض حقوق مدنی و سیاسی، نقض حقوق بشری زنان و گروه‌های قومی و مذهبی آسیب‌پذیر را بررسی، مستند سازی و ثبت نموده‌اند.

قربانیان، شاهدان عینی و بستگان آن‌ها، فعالان مدنی و مدافعان حقوق بشر، خبرنگاران، وکلای مدافع، افراد با نفوذ اجتماعی، کارمندان ادارات دولتی، نهادهای آموزشی و صحتی، کارمندان موسسات ذیربط ملی و بین‌المللی از مهم‌ترین منابعی اند که در تهیه معلومات مندرج در این گزارش همکاری کرده‌اند.

هم‌زمان، از فرمان‌ها، احکام و اسناد صوتی، تصویری و کتبی که توسط طالبان در مدت شش ماه گذشته منتشر و در اختیار رواداری قرار گرفته نیز استفاده شده است. هم‌چنین، به گزارش‌های قبلی رواداری و گزارش‌های دیگر نهادهای حقوق بشری استناد شده است.

یافته‌های رواداری نشان می‌دهد که دسترسی به اطلاعات طی شش ماه نخست سال ۲۰۲۴ به دلیل اعمال محدودیت فزاینده از سوی طالبان، در مقایسه با زمان مشابه در سال ۲۰۲۳، به طرز قابل توجهی دشوار بوده است. طالبان با ایجاد فضای رعب و ترس از انتشار هر نوع معلومات مرتبط با رویدادهای نقض حقوق بشر جلوگیری می‌کنند. استخبارات، امر به معروف، ریاست‌های اطلاعات و فرهنگ و دفاتر والی‌ها از اداراتی اند که در اجرای محدودیت‌های سخت‌گیرانه بر دسترسی به معلومات نقش اساسی دارند. از این میان اداره استخبارات در سراسر کشور فعالیت افراد و به‌خصوص فعالان مدنی، خبرنگاران، رسانه‌ها، مدافعان حقوق بشر، نهادهای آموزشی، وکلای مدافع و مراکز صحتی را تحت نظر دارند.

چنان‌که بر بنیاد شواهد بدست‌آمده، اداره استخبارات شمار زیادی از فعالان اجتماعی، خبرنگاران و مدافعان حقوق بشر را احضار نموده و از آن‌ها در مورد عدم ارائه معلومات به رسانه‌ها و سازمان‌های حقوق بشری، تعهد گرفته‌اند.

هم‌چنین، مصاحبه شونده‌گان به رواداری گفته‌اند که طالبان آن‌ها را تهدید کرده که اگر معلوماتی را با رسانه‌ها و نهادهای حقوق بشری شریک کنند، بازداشت و شکنجه خواهند شد. با این وجود، رواداری قضایای را مستند کرده است که نشان می‌دهد بستگان و اعضای خانواده‌های قربانیان به دلیل صحبت با رسانه‌ها و سازمان‌های حقوق بشری، بازداشت و زندانی شده‌اند. بنابراین، فضای ترس و بی‌اعتمادی موجود جرأت ابراز نظر از شهروندان و به‌خصوص قربانیان و شاهدان عینی را سلب کرده است.

از سوی دیگر، طالبان به تمامی ادارات تحت کنترل خود دستور داده که از انتشار خودسرانه‌ی فرمان‌ها، احکام و دیگر اسناد مهم خودداری کنند.^۱ موارد پیش‌گفته افزون بر این که در شماری از روستاها و مناطق دورافتاده شبکه‌های مخبراتی نیز فعال نیست، دلیل روشنی بر کتمان بخش قابل توجهی از رویدادهای نقض حقوق بشر می‌باشد. به همین دلیل، آنچه در گزارش حاضر می‌آید، تنها بخشی از رویدادهای پر شمار نقض حقوق بشر است که رواداری با توجه به امکانات و ظرفیت‌های موجود توانسته است آن‌ها را مستند سازی کند.

1. هرات، نیمروز، بادغیس، دایکندی، غور، فراه، خوست، پکتیا، پکتیکا، کابل، پروان، میدان وردک، کاپیسا، سرپل، سمنگان، غزنی، بدخشان، قندوز، تخار، بغلان، ننگرهار، کنر، قندهار، ارزگان، زابل، هلمند، بامیان، لوگر، فاریاب، بلخ و جوزجان.

2. رواداری، محدودیت، سرکوب و سانسور، وضعیت دسترسی به اطلاعات و آزادی بیان در افغانستان. ص ۹، می ۲۰۲۴. https://rawadari.org/wp-content/uploads/2024/04/RW_PressFreedomDari.pdf

بخش نخست

نقض حقوق مدنی و سیاسی

در این بخش گزارش به ارزیابی و تحلیل وضعیت حقوق مدنی و سیاسی با توجه به رویدادهای که در شش ماه اول سال ۲۰۲۴ توسط رواداری مستند شده است، پرداخته می‌شود. مصادیق و اشکال مختلف نقض حق حیات، حق آزادی و امنیت شخصی، حق کرامت انسانی و تجمعات مسالمت‌آمیز از مهم‌ترین موضوعاتی اند که در ادامه بررسی می‌شوند.

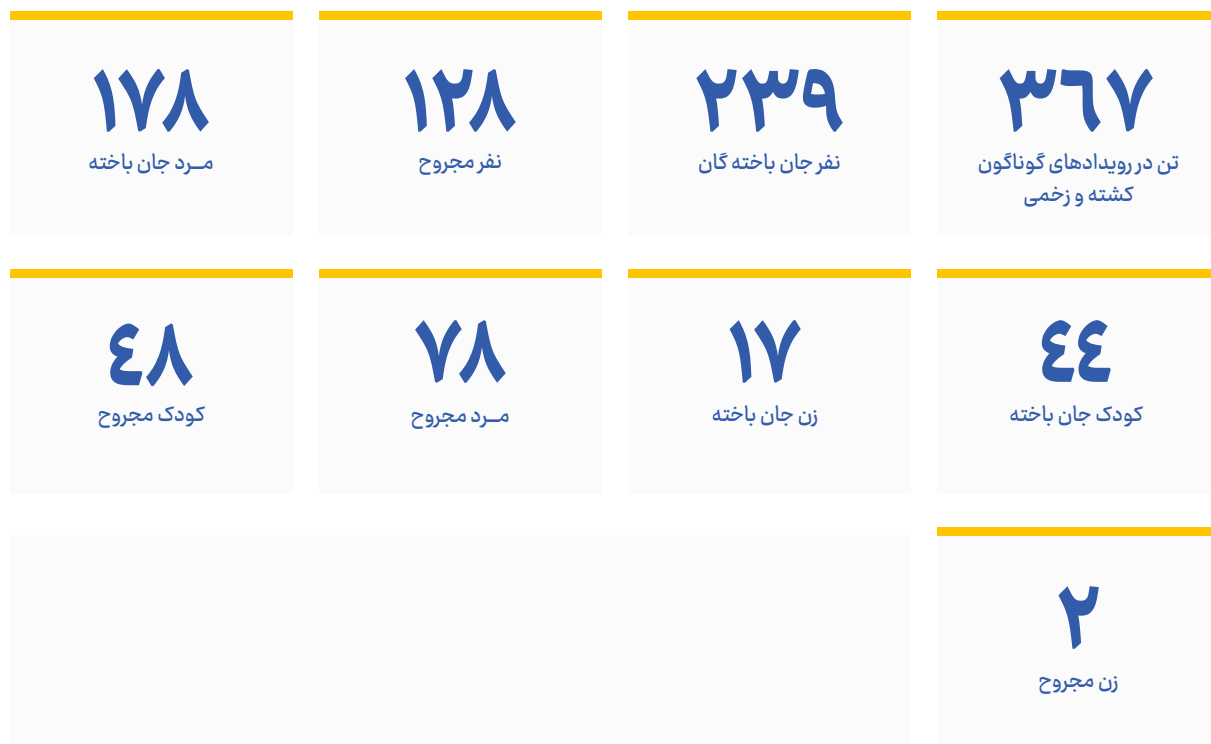

تصویر: سهراب عمر

نقض حق حیات

بر اساس یافته‌ها و شواهد بدست آمده، در این دوره گزارش دهی دست کم ۳۶۷ نفر در نتیجه‌ی حملات هدفمند انفجاری و انتحاری، بقایای مواد منفجره از جنگ‌های گذشته و یا به صورت هدفمند و فرا قضایی در ۳ ولایت کشور کشته و زخمی شده‌اند.

از این میان ۲۳۹ نفر کشته شده و به تعداد ۱۲۸ نفر دیگر زخمی شده‌اند. جان باختگان شامل ۲۵۸ مرد، ۱۷ زن و ۴۴ کودک می‌باشند. همین‌طور، زخمی‌ها شامل ۱۷۸ مرد، ۲ زن و ۴۸ کودک می‌باشند. کارمندان حکومت پیشین و اعضای خانواده‌های آنان، زنان، کودکان، بزرگان قومی، مخالفان و منتقدان طالبان مشمول قربانیان هستند.

رواداری در شش ماه نخست سال ۲۰۲۳ در مجموع ۵۱۶ مورد نقض حق حیات را ثبت نموده بود. مقایسه هر دو آمار نشان می‌دهد که میزان نقض حق حیات در شش ماه نخست سال ۲۰۲۴ نسبت به زمان مشابه در سال گذشته^۴، ۲۸.۸ درصد کاهش یافته است. این کاهش ممکن است به دلیل محدودیت‌های شدید بر دسترسی به اطلاعات و به خصوص کتمان قتل‌های هدفمند، مشکوک و فرا قضایی از سوی طالبان باشد. معلومات بدست آمده نشان می‌دهد که گروه حاکم با توسل به زور و ارباب و ترس از انتشار معلومات مرتبط با قتل‌های هدفمند، مرموز و فرا قضایی جلوگیری می‌کنند. در این مورد خانواده‌های قربانیان به رواداری گفته‌اند که طالبان آن‌ها را از هر نوع ابراز نظر و ارائه معلومات به رسانه‌ها و سازمان‌های حقوق بشری منع کرده‌اند. رواداری به صورت مشخص نتوانسته در مورد هویت شماری از قربانیان و بازماندگان قتل‌های هدفمند، مرموز و فرا قضایی دست پیدا کند و به همین دلیل بخشی از قضایا مستند نشده و اطلاعات مورد نیاز بدست نیامده است.

۳. هرات، نیمروز، بادغیس، دایکندی، غور، فراه، خوست، پکتیا، پکتیکا، کابل، پروان، میدان وردک، کاپیسا، سرپل، سمنگان، غزنی، بدخشان، قندوز، تخار، بغلان، ننگرهار، کنر، قندهار، ارزگان، زابل، هلمند، بامیان، لوگر، بلخ و جوزجان.

۴. رواداری، وضعیت حقوق بشر در شش ماه نخست سال ۲۰۲۳، ص ۷، آگست ۲۰۲۳. <https://rawadari.org/120820231654.html>

مقایسه نقض حق حیات در شش ماه نخست سال ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴

۳۶۷

سال ۲۰۲۴

۲۸،۸٪

کاهش یافته است

۵۱۶

سال ۲۰۲۳

این کاهش ممکن است به دلیل محدودیت‌های شدید بردسترسی به اطلاعات از سوی طالبان باشد.

۱ - تلفات ملکی ناشی از حملات هدفمند انفجاری و انتحاری

یافته‌های این گزارش نشان می‌دهد که در جریان شش ماه نخست سال ۲۰۲۴ در نتیجه‌ی حملات هدفمند انتحاری و انفجاری در ولایت‌های کابل، قندهار، نیمروز و بامیان دست کم ۶۹ تن از غیر نظامیان کشته و زخمی شده‌اند. که از این میان ۳۴ تن کشته و ۳۵ تن دیگر زخمی شده‌اند.

رواداری در شش ماه نخست سال ۲۰۲۳ به تعداد ۱۱۱ مورد تلفات ناشی از حملات هدفمند انتحاری و انفجاری را ثبت کرده بود. مقایسه هر دو آمار نشان می‌دهد که میزان تلفات ملکی ناشی از حملات هدفمند انتحاری و انفجاری نسبت به سال شش ماه نخست سال گذشته، ۳۷،۸ درصد کاهش یافته است.

۳۵

نفر مجروح

۳۴

نفر جان باخته گان

۶۹

تن از غیر نظامیان کشته و زخمی شده‌اند

مقایسه تلفات ملکی ناشی از حملات هدفمند انفجاری و انتحاری

۶۹

سال ۲۰۲۴

۳۷،۸٪

کاهش یافته است

۱۱۱

سال ۲۰۲۳

این کاهش ممکن است به دلیل محدودیت‌های شدید بردسترسی به اطلاعات از سوی طالبان باشد.

در تاریخ ۷ جنوری ۲۰۲۴، در نتیجه مابین تعبیه شده در یک بس مسافربری در دشت برچی غرب کابل، ۲ فرد ملکی کشته و ۱۴ تن دیگر زخمی شدند. مسئولیت این حمله را داعش برعهده گرفته است. همین‌طور در نتیجه یک حمله انتحاری در تاریخ ۲۱ مارچ ۲۰۲۴ نزدیک یک بانک خصوصی در شهر قندهار، حداقل ۱۲ فرد ملکی کشته شده و ۳ تن دیگر زخمی شدند. مسئولیت این حمله را نیز گروه داعش برعهده گرفته است. هم‌چنین، در تاریخ ۲۰ می ۲۰۲۴ در نتیجه‌ی یک انفجار در شهر قندهار ۱ تن کشته شده و ۳ تن دیگر زخمی شدند.

از سوی دیگر، در تاریخ ۱۸ می ۲۰۲۴ در یک حمله‌ی مسلحانه بر گردشگران خارجی در مرکز ولایت بامیان، ۶ نفر به‌شمول سه شهروند خارجی کشته و ۷ تن دیگر زخمی شدند. هم‌چنین، در تاریخ ۴ و ۱۵ اپریل ۲۰۲۴ در پی بمباران هوایی نیروهای نظامی پاکستان بر بخش‌های از دو ولایت خوست و پکتیکا حداقل ۸ تن کشته شدند.

۲ - تلفات ملکی ناشی از انفجار ماین و مواد انفجاری باقی مانده از جنگ

در جریان شش ماه نخست سال ۲۰۲۴ حداقل ۱۰۵ تن در نتیجه انفجار ماین‌های جاسازی شده، سرگلوله‌ها و دیگر بقایای مواد منفجره از جنگ‌های قبلی، و به خصوص ماین‌های جاسازی شده توسط طالبان که به عنوان یک تاکتیک جنگی علیه دولت جمهوری اسلامی افغانستان استفاده می‌شد، کشته و زخمی شده‌اند. از این جمله به تعداد ۴۹ نفر کشته شده و ۵۶ تن دیگر زخمی شده‌اند. این آمار در مقایسه با زمان مشابه در سال گذشته که ۶۳ مورد بود، ۶۶.۶ درصد افزایش یافته است.

مقایسه آمار در شش ماه نخست سال ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴

در تاریخ ۲۸ جنوری ۲۰۲۴ در ولسوالی «واغظ» ولایت غزنی در اثر انفجار یک سرگلوله هاوان یک کودک کشته و پنج تن دیگر زخمی شدند. بر اساس معلومات بدست آمده یک کودک می‌خواست این سرگلوله را به خانه‌اش منتقل کند که منفجر شد و در نتیجه شش تن کشته و زخمی شدند.

هم‌چنین در تاریخ ۱ اپریل ۲۰۲۴ در نتیجه انفجار یک ماین در روستای «زدران» ولایت غزنی، ۹ کودک کشته شدند. قربانیان شامل ۵ دختر و چهار پسر می‌باشند که بین ۴ تا ۱۰ سال سن داشتند.

در تاریخ ۶ جون ۲۰۲۴ در پی انفجار یک سرگلوله هاوان باقی مانده از جنگ‌های گذشته، یک کودک در مربوطات شهر «محمود راقی» ولایت کاپیسا جان باخته و سه کودک دیگر زخمی شدند. در تاریخ ۲۹ فبروری و ۱۸ اپریل ۲۰۲۴ در ولسوالی‌های «کشک کهنه» و «زنده جان» ولایت هرات، در اثر انفجار یک سرگلوله هاوان دست کم دو کودک کشته و ۵ کودک دیگر زخمی شدند.

۳ - قتل‌های هدفمند، مرموز و فرا قضایی

یافته‌های رواداری نشان می‌دهد که در این دوره گزارش دهی، حداقل ۱۹۳ تن شامل ۱۸۱ مرد، ۹ زن و ۳ کودک به صورت هدفمند، مرموز و فرا قضایی توسط طالبان و افراد ناشناس کشته و زخمی شده‌اند. این آمار در مقایسه با شش ماه نخست سال گذشته که ۳۴۲ مورد بود، ۴۳.۵ درصد کاهش را نشان می‌دهد.

مقایسه آمار قتل‌های هدفمند، مرموز و فرا قضایی در شش ماه نخست سال ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴

این کاهش ممکن است به دلیل محدودیت‌های شدید بردسترسی به اطلاعات از سوی طالبان باشد.

عمده‌ترین دلیل کاهش آمار در این بخش چنان‌که توضیح داده شد، جلوگیری از انتشار معلومات مرتبط با قتل‌های هدفمند، مرموز و فرا قضایی می‌باشد. زیرا طالبان با ایجاد فضای رعب و ترس و اعمال فشار بر خانواده‌های قربانیان برای مخفی نگه‌داشتن معلومات در این زمینه، تلاش می‌کنند.^۶

عاملان قتل‌های هدفمند، مرموز و فرا قضایی

طالبان همواره ارتکاب قتل‌های هدفمند، مرموز و فرا قضایی را به «افراد مسلح ناشناس» نسبت داده و از رسیدگی قانونی به آن، به خانواده‌های قربانیان اطمینان داده‌اند. واقعیت اما این است که طی سه سال گذشته آن‌ها نه تنها هیچ معلوماتی درباره اجراءات خود برای پی‌گرد حقوقی و مجازات مرتکبان این رویدادها ارائه نکرده بلکه با توسل به زور و ارعاب و تهدید مانع انتشار هر نوع اطلاعات در این زمینه نیز شده‌اند.

بر بنیاد شواهد بدست‌آمده، طالبان خانواده‌های قربانیان را از هر نوع ابراز نظر و ارائه معلومات منع نموده و در مواردی حتا آن‌ها را بازداشت و زندانی کرده‌اند. همین‌طور، رسانه‌ها و خبرنگاران نیز از پوشش خبری رویدادهای از این دست به شدت منع شده‌اند. شفاخانه‌ها و مراکز صحتی نیز اجازه ندارند که معلوماتی را درباره هویت قربانیان منتشر کنند و یا در اختیار رسانه‌ها و خبرنگاران قرار بدهند. به همین دلیل و مطابق با آنچه خانواده‌های قربانیان گفته‌اند، عاملان تعداد زیادی از قتل‌های هدفمند، مرموز و فرا قضایی در واقع خود طالبان اند که با هدف انتقام‌جویی از کارمندان حکومت پیشین و مخالفان و منتقدان خود، مرتکب آن می‌شوند.

۱ - قتل هدفمند کارمندان حکومت پیشین

مطابق با یافته‌های این گزارش، در جریان شش ماه نخست سال ۲۰۲۴ دست‌کم ۵۱ تن از کارمندان حکومت پیشین و اعضای خانواده‌های آنان به صورت هدفمند، مرموز و فرا قضایی کشته و زخمی شده‌اند.

در جریان شش ماه نخست سال ۲۰۲۳ به تعداد ۵۵ تن از کارمندان حکومت پیشین در نتیجه حملات هدفمند کشته و زخمی شده بودند. مقایسه هر دو آمار نشان می‌دهد که در این دوره گزارش دهی در تعداد قتل‌های هدفمند کارمندان حکومت پیشین و اعضای خانواده‌های آنان ۷.۲ درصد کاهش به عمل آمده است.

مقایسه آمار در شش ماه نخست سال ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴

۵۱

سال ۲۰۲۴

۷.۲٪
کاهش یافته است

۵۵

سال ۲۰۲۳

این کاهش ممکن است به دلیل محدودیت‌های شدید بردسترسی به اطلاعات از سوی طالبان باشد.

در تاریخ ۲۰ مارچ ۲۰۲۴ دو تن از نظامیان سابق در ولسوالی «پسابند» ولایت غور به گونه‌ی هولناک با تبر و تیشه به قتل رسیدند. در یک مورد مشابه دیگر در مرکز این ولایت، یک کارمند حکومت پیشین با دخترش در ۲۲ مارچ ۲۰۲۴ تیرباران شدند. همین‌طور، یک نظامی سابق در مرکز ولایت پکتیا در تاریخ ۷ مارچ و یک تن از سربازان قطعه خاص نیروهای مشترک امریکایی و افغانی پیشین (کمپاین) در ولسوالی «تنی» ولایت خوست در ۱۰ مارچ ۲۰۲۴ به صورت مرموز به قتل رسیدند که تا کنون در مورد عاملان هر دو رویداد اطلاعی در دست نیست.

علاوه بر این، در تاریخ ۲ فیبروری ۲۰۲۴ یک تن از اعضای پولیس محلی پیشین در ولسوالی «پنجوایی» ولایت قندهار توسط افراد ناشناس به قتل رسید. در ۱ جنوری همین سال، یک نظامی سابق در ولسوالی «شیرین تگاب» ولایت فاریاب از سوی افراد ناشناس کشته شد و در یک رویداد مشابه دیگر، در تاریخ ۸ مارچ ۲۰۲۴ یک فرمانده نیروهای خیزش مردمی پیشین، در ولسوالی «المار» این ولایت به قتل رسید. هم زمان، در تاریخ ۲۳ می ۲۰۲۴ یک نظامی سابق در پلخمری ولایت بغلان تیرباران شد. منابع محلی گفته اند که این فرد، توسط دو تن از نیروهای طالبان به قتل رسیده است. به این ترتیب، در تاریخ ۲۵ مارچ ۲۰۲۴ طالبان یک نظامی سابق دیگر را در ولایت قندوز به قتل رساندند. بر اساس معلومات بدست آمده، این فرد پس از سقوط دولت جمهوری اسلامی افغانستان و برگشت طالبان به قدرت، به خاطر تأمین مخارج خانواده اش، تکسیرانی می‌کرد که توسط افراد مسلح طالبان به دلایل نامعلوم تیرباران شد.

در یک مورد دیگر، در تاریخ ۲۰ جنوری ۲۰۲۴ یک افسر پیشین ریاست عمومی امنیت ملی در ولسوالی «بهارک» ولایت بدخشان شب در بستر خواب اش تیرباران شد. منابع محلی گفته اند که او پس از سقوط دولت جمهوری اسلامی افغانستان مصروف کشاورزی بود. در همین حال، یک کارمند امنیتی حکومت پیشین در ولسوالی «آقچه» ولایت جوزجان در تاریخ ۵ فیبروری ۲۰۲۴ توسط افراد مسلح ناشناس به قتل رسید.

یافته‌های این گزارش هم چنان نشان می‌دهد که گروه حاکم به فرمان عفو عمومی که خود آن را صادر کرده پابند نیستند و در واقع از آن برای به دام انداختن کارمندان حکومت پیشین استفاده می‌کنند. مواردی وجود دارد که شماری از کارمندان حکومت پیشین که با دعوت طالبان به کشور برگشته بودند به قتل رسیده اند. به طور مثال در تاریخ ۱۱ فیبروری ۲۰۲۴ یک عضو پیشین نیروهای قطعه خاص که با دعوت طالبان از ایران به کشور برگشته بود، در ولسوالی «سیدخیل» ولایت پروان تیرباران شد. خانواده قربانی گفته است که او قبلاً توسط طالبان بازداشت و شکنجه شده بود اما پس از رهایی از زندان، به ایران فرار و دوباره با دعوت طالبان به وطن برگشته بود.

هم چنین، موارد دیگری نیز وجود دارد که نشان می‌دهد، بستگان و اعضای خانواده‌های کارمندان حکومت پیشین نیز از انتقام جویی‌ها در امان نیستند. به گونه مثال در ماه جنوری ۲۰۲۴ یک تن از بستگان یک عضو پیشین پارلمان در ولسوالی «کشک رباط سنگی» ولایت هرات توسط تفنگداران ناشناس به قتل رسید و همین طور در تاریخ ۸ مارچ ۲۰۲۴ یک تن از بستگان یک نظامی سابق در کابل کشته شد. در یک رویداد دیگر، فرزند یک نظامی سابق در ولسوالی «شهدای» ولایت بدخشان توسط افراد ناشناس در تاریخ ۲۵ مارچ ۲۰۲۴ به ضرب چاقو زخمی شد که اکنون در شفاخانه تحت مداوی قرار دارد.

شواهد نشان می‌دهد که طالبان نه تنها هیچ اقدامی برای رسیدگی قانونی به این قضایا و شناسایی و مجازات مرتکبان آن انجام نداده، بلکه خانواده‌های قربانیان را تهدید نیز کرده‌اند که از هر گونه ابراز نظر و تشریح معلومات با رسانه‌ها و سازمان‌های حقوق بشری خودداری کنند.

۲ - قتل افراد غیر نظامی به اتهام همکاری با گروه‌های مخالف

بر بنیاد یافته‌های این گزارش، طالبان در جریان شش ماه نخست سال ۲۰۲۴ دست کم ۴ تن از افراد غیر نظامی را به اتهام همکاری و داشتن ارتباط با گروه‌های مخالف خود، به قتل رسانده‌اند. این آمار با تفاوت ۵ مورد در مقایسه با شش ماه اول سال گذشته ۵۵.۵ درصد کاهش را نشان می‌دهد.

مقایسه آمار در شش ماه نخست سال ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴

۴

سال ۲۰۲۴

۵۵.۵٪

کاهش یافته است

۹

سال ۲۰۲۳

این کاهش ممکن است به دلیل محدودیت‌های شدید بردسترسی به اطلاعات از سوی طالبان باشد.

یافته‌های گزارش نشان داده است که طالبان در این نوع موارد، فوراً و بدون هیچ نوع تحقیق، جمع آوری دلایل الزام و طی مراحل قضایی، مخالفان و منتقدان خود را تحت نام «باغی»، «خوارج» و یا به اتهام عضویت در گروه داعش، به قتل می‌رسانند.

به طور مثال در تاریخ ۴ فیبروری و ۲۳ مارچ ۲۰۲۴ دو تن که هویت‌شان مشخص نشده است در ولسوالی «شهرک» و مرکز ولایت غور به اتهام همکاری با گروه‌های مخالف و حمله بر طالبان بازداشت و به قتل رسیدند. مسئولان محلی این ولایت گفته اند که «آن‌ها دو فرد باغی که قصد حمله داشتند» را کشتند؛ اما درباره هویت این افراد معلوماتی نداده‌اند. همین‌طور، در تاریخ ۱۱ می ۲۰۲۴ یک تن از اعضای خانواده یک مخالف طالبان در مرکز ولایت بدخشان بازداشت و پس از مدتی جسدش از یک چاه آب بیرون کشیده شد. در یک رویداد مشابه، جسد یک جوان در مرکز ولایت غزنی در تاریخ ۲۱ می ۲۰۲۴ از داخل یک چاه بدست آمد. طالبان گفته اند که دو فرد مسلح ناشناس به اتهام روابط نامشروع جنسی او را به قتل رساندند اما بستگان قربانی به رواداری گفته است که «طالبان ده روز قبل این جوان را به اتهام همکاری با «جبهه مقاومت ملی» بازداشت نمودند که ما طی این مدت از سرنوشت او اطلاعی نداشتیم تا این‌که مسئولان امنیتی گفتند جسد او را از داخل یک چاه بیرون کشیده‌اند.»

۳ - قتل مرموز و فرا قضایی سایر شهروندان غیر نظامی

آن‌گونه که یافته‌های این گزارش نشان می‌دهد، طی شش ماه نخست سال ۲۰۲۴ دست کم ۱۳۱ تن از شهروندان غیر نظامی به صورت مرموز و فرا قضایی توسط طالبان و افراد مسلح ناشناس کشته و زخمی شده‌اند. از این میان به تعداد ۱۰۳ تن کشته شده و ۲۸ نفر دیگر زخمی شده‌اند. حامیان و طرفداران حکومت پیشین، بزرگان قومی، علمای دینی و منتقدین محلی مشمول افرادی اند که در مدت شش ماه گذشته، کشته و زخمی شده‌اند.

در جریان شش ماه نخست سال ۲۰۲۳ به تعداد ۲۷۸ تن از سایر افراد غیر نظامی در رویدادهای مشابه کشته و زخمی شده بودند. بنابراین، مقایسه هر دو آمار نشان می‌دهد که در این دوره گزارش دهی، تعداد سایر افراد غیر نظامی که به قتل رسیده‌اند ۵۲.۸ درصد کاهش یافته است.

مقایسه آمار در شش ماه نخست سال ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴

۱۳۱

سال ۲۰۲۴

%۵۲،۸

کاهش یافته است

۲۷۸

سال ۲۰۲۳

این کاهش ممکن است به دلیل محدودیت‌های شدید بردسترسی به اطلاعات از سوی طالبان باشد.

در تاریخ ۲۵ مارچ ۲۰۲۴ یک بزرگ قومی در شهر فیروزکوه ولایت غور توسط افراد طالبان به قتل رسید. همین‌طور، یک بزرگ قومی از ولایت بادغیس در شهر هرات در تاریخ ۱۶ جنوری ۲۰۲۴ از سوی افراد مسلح ناشناس هدف شلیک گلوله قرار گرفت و کشته شد. هم‌چنین، در ۱ جون ۲۰۲۴ یک منتقد قومی باشنده اصلی ولایت دایکندی، در ولسوالی «انجیل» ولایت هرات به شکل مرموز به قتل رسید که در مورد هویت عاملان آن هیچ معلوماتی در دست نیست.

در ولایت میدان وردک در ۷ اپریل ۲۰۲۴ یک امام مسجد از سوی افراد ناشناس به قتل رسید. منابع محلی گفته‌اند که او از حامیان و طرفداران حکومت پیشین بود و در سخنرانی‌های خود همواره از اردوی ملی حمایت می‌کرد. هم‌چنین، یک آموزگار انستیتوت مسلکی و تخنیک ولایت میدان وردک در ولسوالی «کلکان» کابل در تاریخ ۵ اپریل ۲۰۲۴ به قتل رسید. یک‌تن از بستگان این فرد گفته است که او به ضرب گلوله کشته است. به این ترتیب، در ۱ می ۲۰۲۴ یک تن در شهر گردیز ولایت پکتیا توسط طالبان تیرباران شد.

قابل یادآوری است که طالبان در مورد رسیدگی قانونی و مجازات مرتکبان این نوع قضایا اقدامی نکرده و به خانواده‌های قربانیان در مورد اجراءات خود معلومات نداده‌اند.

ناپدید کردن اجباری

ناپدید کردن اجباری افراد به وسیله ماموران دولت یا اشخاص و گروه‌های دیگر با مجوز، حمایت، رضایت و عدم مخالفت دولت به صورت بازداشت، توقیف و یا اختطاف ارتکاب می‌یابد و به دنبال آن از اعلام بازداشت و ارائه معلومات درباره سرنوشت و محل اختفای قربانیان خودداری می‌شود.^۷ با این وصف، اسناد بین‌المللی حقوق بشر و به‌ویژه اساسنامه محکمه بین‌المللی جزایی ناپدید کردن اجباری افراد را در زمره شدیدترین نقض حقوق بشر و به عنوان مصداقی از جنایت علیه بشریت به رسمیت شناخته است.^۸

با این حال، بر بنیاد یافته‌های گزارش حاضر در جریان ۶ ماه نخست سال ۲۰۲۴ حداقل ۳۶ تن در ۹ ولایت افغانستان^۹، پس از بازداشت توسط طالبان، ناپدید شده‌اند.

این آمار در مقایسه با شش ماه نخست سال ۲۰۲۳^{۱۰} که توسط رواداری ثبت شده، با افزایش ۲۵ مورد، سه برابر بیشتر شده است. کارمندان حکومت پیشین و اعضای خانواده‌های آنان، فعالان حقوق بشر و مخالفان و منتقدان طالبان مشمول قربانیان هستند. افزایش میزان ناپدیدسازی اجباری، نشان می‌دهد که طالبان از آن به صورت سیستماتیک برای انتقام جویی از کارمندان حکومت پیشین و مخالفان و منتقدان خود استفاده می‌کنند.

تعداد قربانیان ناپدید کردن اجباری در شش ماه نخست سال ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴

۳۶

سال ۲۰۲۴

سه برابر
افزایش یافته است

۱۱

سال ۲۰۲۳

این کاهش ممکن است به دلیل محدودیت‌های شدید بردسترسی به اطلاعات از سوی طالبان باشد.

در تاریخ ۲۸ جنوری ۲۰۲۴ دو تن از نظامیان سابق در مرکز ولایت غور ناپدید شدند که از آن زمان تا حالا، هیچ اطلاعی در مورد سرنوشت و محل اختفای آن‌ها در دست نیست. همین‌طور یک زن باشنده ولایت هرات که قبلاً در قوماندانی امنیه این ولایت کار می‌کرد، در تاریخ ۹ فبروری ۲۰۲۴ ناپدید شد. بستگان این زن گفته‌اند که به‌رغم تلاش‌های فراوان، اما هنوز نمی‌دانند که او با چه سرنوشتی مواجه شده و در کجا نگهداری می‌شود. در یک رویداد دیگر که در تاریخ ۲۳ می ۲۰۲۴ اتفاق افتاد، یک باشنده ولسوالی «رباط سنگی» ولایت هرات پس از آن ناپدید شد که اظهاراتی را در مخالفت با سیاست‌های طالبان مطرح کرده بود. در مورد فرد مذکور، تا حالا هیچ اطلاعی بدست نیامده و خانواده اش از سرنوشت و محل اختفای او چیزی نمی‌دانند. علاوه بر این، یک تن از باشندگان مرکز ولایت فراه در تاریخ ۷ جون ۲۰۲۴ ناپدید شد و خانواده اش عکس او را در شبکه‌های اجتماعی منتشر کردند که بعداً مشخص شد توسط طالبان بازداشت و در نظارت‌خانه قوماندانی امنیه این ولایت تحت توقیف قرار دارد. خانواده قربانی گفته است که نمی‌دانند اتهام او چیست و چرا توسط طالبان بازداشت شده است.

در ولایت قندهار یک سرباز حکومت پیشین که به خاطر ترس از طالبان به پاکستان فرار نموده بود و دوباره به تازگی به کشور برگشته بود، در تاریخ ۵ فبروری ۲۰۲۴ توسط اداره استخبارات این گروه بازداشت شد. یک تن از اقارب این نظامی سابق به رواداری گفته است که چند

7 . مجمع عمومی سازمان ملل متحد، کنوانسیون بین‌المللی حمایت از تمامی اشخاص در برابر ناپدید شدن اجباری، مصوب سال ۲۰۱۰، ماده ۲، اساسنامه محکمه بین‌المللی جزایی، مصوب سال ۱۹۹۸، ماده ۷، (۲)، (i).

8 . همان، ماده ۷، (۱)، (i).

9 . غور، هرات، بامیان، قندهار، فراه، بدخشان، تخار، بغلان و غزنی.

10 . رواداری، وضعیت حقوق بشر در شش ماه نخست سال ۲۰۲۳، ص ۱۴، آگست ۲۰۲۳، https://rawadari.org/wp-content/uploads/2023/08/RW_AFGHumanRights2023_Dari.pdf

فرد مسلح که خود را کارمندان استخبارات معرفی کرده بودند او را از محل کارش بازداشت کردند و از آن زمان تا حالا ما از او اطلاعی نداریم و نمی‌دانیم که در کجا و چگونه نگهداری می‌شود.

در دو مورد دیگر طالبان، ۵ تن از دختران مرکز ولایت بامیان را در تاریخ ۱۶ و ۱۸ جنوری ۲۰۲۴ بازداشت کردند که از آن زمان تا حالا، هیچ‌گونه اطلاعی در مورد آن‌ها وجود ندارد و طالبان درباره دلیل گرفتاری و محل نگهداری این دختران معلومات نمی‌دهند.

در تاریخ ۱۶ فیبروری ۲۰۲۴ اداره استخبارات طالبان ۶ مرد را در ولایت تخار بازداشت و به جای نامعلومی منتقل کردند که تا کنون هیچ معلوماتی درباره سرنوشت و محل نگهداری آن‌ها بدست نیامده است. همسریک تن از این ناپدید شدگان گفته است که شوهرش افسر قطعه سرحدی حکومت پیشین بود که پس از برگشت طالبان به قدرت، مصروف کشاورزی و کارهای زراعتی بود و با هیچ گروهی ارتباط نداشت. او گفته است که طی این مدت تلاش نموده تا درباره مرگ و زندگی شوهرش و احیاناً محل نگهداری او معلوماتی بدست بیاورد اما به نتیجه‌ای نرسیده است.

در ۳ مارچ ۲۰۲۴ طالبان چهار تن از نظامیان سابق را در ولسوالی «پسابند» ولایت غور بازداشت و به جای نامعلومی منتقل کردند که از آن زمان تا حالا در مورد سرنوشت آن‌ها اطلاعی در دست نیست. هم‌چنین، گروه طالبان یک جوان در ولسوالی «شهادی» ولایت بدخشان را به دلیل نشر یک پیام در صفحه فیس‌بوک خود که در آن با خانواده‌های جان باختگان «جبهه مقاومت ملی» همدردی نشان داده بود، در ۳۰ مارچ ۲۰۲۴ بازداشت کردند. یک تن از اقارب این جوان گفته است که او در صفحه فیس‌بوک خود با خانواده‌های افراد وابسته به جبهه مقاومت ملی که در جنگ با طالبان کشته شدند، همدردی نشان داده بود و به محض برگشت از ایران، توسط طالبان بازداشت و به جای نامعلومی منتقل شد. او می‌گوید که طی این مدت مردم محل بارها به اداره محلی طالبان مراجعه کرده اند اما آن‌ها پاسخی نمی‌دهند.

افزون بر این، در تاریخ ۱ جنوری ۲۰۲۴ اداره استخبارات طالبان یک مرد از ولایت بدخشان را به اتهام همکاری با جبهه مقاومت ملی بازداشت کردند که از آن زمان تا کنون کسی از خانواده‌اش در مورد محل نگهداری و سرنوشت او چیزی نمی‌داند.

یافته‌های این گزارش نشان می‌دهد که اداره استخبارات، قوماندانی‌های امنیه و در ولایت هرات «قول اردوی الفاروق» مرتکبان ناپدید کردن اجباری افراد یاد شده، می‌باشند که در این میان بیشترین موارد توسط اداره استخبارات صورت گرفته است.

بازداشت خودسرانه و غیر قانونی

بر بنیاد یافته‌های این گزارش طی شش ماه نخست سال ۲۰۲۴، دست کم ۶۱۴ تن به شمول ۳۳ زن به صورت خودسرانه و غیر قانونی بازداشت و زندانی شده‌اند. رواداری در شش ماه نخست سال گذشته ۲۲۲ مورد بازداشت خودسرانه و غیر قانونی را ثبت نموده بود.^{۱۱} مقایسه هردو آمار نشان می‌دهد که میزان بازداشت‌های خودسرانه و غیر قانونی نسبت به شش ماه اول سال گذشته، بیش تر از دو برابر افزایش یافته است.

مقایسه تعداد بازداشت‌های خودسرانه و غیر قانونی در شش ماه نخست سال ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴

۶۱۴

سال ۲۰۲۴

بیش از دو برابر
افزایش یافته است

۲۲۲

سال ۲۰۲۳

در حالی که اسناد بین‌المللی حقوق بشر، حق آزادی و امنیت شخصی را به مثابه‌ی یکی از مهم‌ترین حقوق بشری افراد به رسمیت شناخته و بر ممنوعیت سلب خودسرانه و غیر قانونی آزادی افراد تاکید نموده است.^۹ گروه حاکم اما بی‌هیچ اعتنایی به موازین بین‌المللی حقوق بشر و تشریفات مقرر در قانون برای دستگیری افراد، به صورت گسترده مرتکب بازداشت خودسرانه و غیر قانونی شهروندان شده‌اند.

کارمندان حکومت پیشین، مخالفان و منتقدان طالبان، فعالان مدنی و خبرنگاران مشمول افرادی اند که توسط طالبان به صورت خودسرانه و غیرقانونی بازداشت و زندانی شده‌اند. اتهام افراد یاد شده حمل سلاح، همکاری با گروه‌های مخالف، انتقاد، تبلیغات علیه امارت اسلامی طالبان و سرپیچی از مقررات وضع شده از سوی اداره امر به معروف در مورد نحوه پوشش و گشت و گذار زنان می‌باشد. سلب غیرقانونی آزادی افراد و شکنجه و بدرفتاری هم‌چنان از معمول‌ترین ابزارهای اند که طالبان به‌ویژه برای سرکوب کارمندان حکومت پیشین و مخالفان و منتقدان خود، به آن متوسل می‌شوند.

بر بنیاد شواهد بدست‌آمده، ادارات مختلف طالبان در بازداشت و زندانی کردن غیر قانونی افراد نقش دارند. چنان‌که در ولایت هرات، ریاست‌های معارف و آب و برق هر کدام زندان‌های شخصی دارند و می‌توانند افراد را تا مدتی که می‌خواهند توقیف کنند. در این میان اما اداره استخبارات مرتکب بیش‌ترین بازداشت‌های خودسرانه و غیر قانونی در شش ماه گذشته شده است. همین‌طور، اداره امر به معروف و قوماندانی‌های امنیه نیز افراد زیادی را طی این مدت به‌طور غیرقانونی بازداشت و زندانی کرده‌اند.

البته اداره امر به معروف طالبان در تمامی ولایت‌ها نظارت‌خانه‌های خود را دارد که در اغلب موارد افراد بازداشت شده را بدون ترتیب دوسیه رسمی و ارجاع آن به محاکم، مجازات می‌کنند. علاوه براین، در حال حاضر هیچ قانونی برای تعیین شرایط و مدت نظارت و توقیف وجود ندارد و به همین دلیل ادارات یاد شده تا هر زمانی که بخواهند افراد را در نظارت و توقیف نگه می‌دارند.

۱ - بازداشت خودسرانه و آزار و اذیت کارمندان حکومت پیشین

در شش ماه نخست سال ۲۰۲۴ به تعداد ۶۴ تن از کارمندان حکومت پیشین اعم از ملکی و نظامی به صورت غیرقانونی عمدتاً توسط اداره استخبارات طالبان بازداشت و زندانی شده‌اند. مقایسه آمار نشان می‌دهد که تعداد دستگیری و بازداشت خودسرانه کارمندان حکومت پیشین در شش ماه نخست سال ۲۰۲۴ نسبت به زمان مشابه در سال گذشته که ۷۳ مورد بود، ۱۲.۳ درصد کاهش یافته است.

تفاوت آمار در شش ماه نخست سال ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴

۶۴

سال ۲۰۲۴

۱۲،۳٪

کاهش یافته است

۷۳

سال ۲۰۲۳

این کاهش ممکن است به دلیل محدودیت‌های شدید بردسترسی به اطلاعات از سوی طالبان باشد.

معلومات نشان می‌دهد که در ولایت غور در شش ماه گذشته به تعداد ۲۰ تن از کارمندان حکومت پیشین اعم از ملکی و نظامی به صورت خودسرانه و غیرقانونی بازداشت شده‌اند. در ولایت تخار نیز طی این مدت طالبان ۱۴ تن از کارمندان حکومت پیشین و بستگان نزدیک آن‌ها را دستگیر و زندانی کرده‌اند.

در تاریخ ۸ جنوری ۲۰۲۴ استخبارات طالبان یک نظامی سابق را در ولسوالی «یکه ولنگ نمبر ۱» ولایت بامیان بازداشت کردند. منابع محلی گفته که این فرد مشغول تکسیرانی بود و طالبان او را به اتهام حمل سلاح بازداشت کرده‌اند. این نظامی پیشین قبلاً نیز توسط طالبان احضار شده بود.

در شهر میمنه و ولسوالی «پشتونکوت» ولایت فاریاب طالبان دو تن از نظامیان پیشین را در تاریخ ۱۸ و ۳۰ مارچ ۲۰۲۴ بازداشت کردند. همین طور در ۱۱ اپریل ۲۰۲۴ آن‌ها یک نظامی سابق را در ولایت بغلان بازداشت و زندانی کردند. همچنین، نیروهای استخبارات دو تن از افسران نظامی حکومت پیشین را در تاریخ ۸ و ۹ فیبروری ۲۰۲۴ در ولایت میدان وردک از موتر مسافری پیاده نموده و بازداشت کردند. این دو فرد از باشندگان ولایت دایکندی می‌باشند که به اتهام حمل سلاح بازداشت شدند. بر اساس معلومات بدست آمده، طالبان افراد مذکور را شکنجه نموده و از یکی از آن‌ها پول معادل قیمت ده میل اسلحه را گرفته‌اند.

از سوی دیگر، طالبان کارمندان پایین رتبه‌ای که از حکومت پیشین هنوز در ادارات تحت کنترل آن‌ها کار می‌کنند را مورد آزار و اذیت مداوم قرار می‌دهند. به طور مثال در ولایت قندهار دو کارمند ملکی گفته‌اند که: «از مدت‌ها قبل توسط طالبان آزار و اذیت می‌شدیم تا وظیفه‌ی خود را ترک کنیم و حتا چندین بار اخطار دریافت کردیم اما ما به وظیفه خود ادامه دادیم تا این‌که علیه ما دسیسه کردند و به اتهام فساد اداری ما را بازداشت و به زندان انداختند که یک تن از همکارانم تا هنوز رها نشده است.» در ولایت هرات نیز یک کارمند ریاست برشنا در ماه فیبروری سال جاری از وظیفه برکنار و به محکمه معرفی شد. طالبان این فرد را به اتهام فساد اداری که بعداً اثبات نشد، بازداشت و به جای او یک فرد مورد اعتماد خود را معرفی کردند. در ولایت نیمروز نیز، پس از آن‌که یک حمله انتحاری در محوطه اداره محلی ولایت صورت گرفت، طالبان به بازجویی از کارمندان ملکی دوره جمهوریت و بازداشت غیرقانونی آنان اقدام کردند. در حالی‌که مسئولیت تامین امنیت را نیروهای خودشان داشتند. به همین دلیل شماری از این کارمندان مجبور شدند وظایف خود را ترک کنند. در ولایت بادغیس، طالبان در شش ماه گذشته حداقل پنج تن از کارمندان دوره جمهوریت را به اتهام‌های گوناگون برکنار کردند.

افزون براین، طالبان از آغاز سال ۲۰۲۴ در ولایت قندهار از جمله در ولسوالی‌های «ارغنداب و پنجوایی»، برگزاری هر نوع تجمع کارمندان نهادهای امنیتی و دفاعی حکومت پیشین به شمول مهمانی‌های شبانه را ممنوع اعلام نموده و به آن‌ها اخطار داده‌اند که در صورت سرپیچی، بازداشت و مجازات خواهند شد.

۲- بازداشت خودسرانه فعالان مدنی و مدافعان حقوق بشر

یافته‌های این گزارش نشان داده است که طالبان طی شش ماه نخست سال ۲۰۲۴ حداقل ۲۰ تن از فعالان مدنی و حقوق بشر به شمول ۹ زن را به طور خودسرانه بازداشت و به زندان انداخته‌اند. اتهام این افراد تبلیغات علیه طالبان و انتقاد از سیاست‌های این گروه در مورد زنان افغانستان بوده است.

رواداری در شش ماه نخست سال ۲۰۲۳ در مجموع ۴۷ مورد بازداشت خودسرانه و غیرقانونی فعالان مدنی، مدافعان حقوق بشر و خبرنگاران را ثبت کرده بود. مقایسه آمار مذکور نشان می‌دهد که میزان بازداشت خودسرانه و غیرقانونی فعالان مدنی، مدافعان حقوق بشر و خبرنگاران در شش ماه نخست سال ۲۰۲۴، ۵۷.۴ درصد کاهش یافته است.

تفاوت آمار در شش ماه نخست سال ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴

۲۰

سال ۲۰۲۴

%۵۷.۴

کاهش یافته است

۴۷

سال ۲۰۲۳

این کاهش ممکن است به دلیل محدودیت‌های شدید بردسترسی به اطلاعات از سوی طالبان باشد.

معلومات نشان داده است که در تاریخ ۳ جنوری و ۱۲ فیبروری ۲۰۲۴ طالبان دو تن از خبرنگاران ولایت غور را به دلیل حمایت از حق آموزش و حق کار زنان بازداشت کردند. همچنین، اداره استخبارات طالبان در ولایت قندهار یک فعال مدنی را به خاطر نشر پست‌های انتقادی در شبکه‌های

اجتماعی، در تاریخ ۷ اپریل ۲۰۲۴ بازداشت و به یک ماه مجازات حبس محکوم کردند. این فرد هم‌چنین از هر نوع فعالیت مدنی در آینده، منع شده است. در یک رویداد مشابه دیگر، اداره استخبارات در تاریخ ۱۱ فیبروری ۲۰۲۴ یک تن از فعالان مدنی ولایت بدخشان را بازداشت کرد. اتهام این فرد انتقاد از طالبان در شبکه اجتماعی فیس بوک بوده است.

علاوه بر این، در ماه می ۲۰۲۴ طالبان یک مدافع حقوق زنان در ولایت تخار را بازداشت کردند. این زن که سال‌ها برای دفاع از حقوق زنان فعالیت می‌کرد، اخیراً به خاطر تلاش برای جلوگیری از ازدواج یک دختر زیر سن توسط طالبان بازداشت شد.

همین‌طور، در ۲۴ مارچ ۲۰۲۴ طالبان یک خبرنگار را در ولایت قندوز به دلیل تهیه گزارش از یک پل که در زمان جمهوریت توسط طالبان منفجر و تخریب شده بود، بازداشت کردند. در تاریخ ۲ اپریل، طالبان یک فعال مدنی در ولایت هرات و در ۲۰ جنوری ۲۰۲۴ یک خبرنگار دیگر را در ولسوالی «جاغوری» ولایت غزنی بازداشت کردند. در ۲۹ جنوری ۲۰۲۴ یک فعال مدنی در ولایت سرپل به اتهامی که اعلام نشد، بازداشت و پس از یک هفته با ضمانت رها گردید. هم‌چنین، در ماه جنوری ۲۰۲۴ طالبان یک خبرنگار و شاعر در ولایت ننگرهار را به خاطر نشر اشعار انتقادی بازداشت کردند که بعد از چهار ماه از زندان رها شد. در یک مورد مشابه دیگر در این ولایت، در ۲۵ اپریل ۲۰۲۴، یک استاد دانشگاه به اتهام انتقاد از امارت اسلامی طالبان برای یک هفته بازداشت شد.

۳ - بازداشت خودسرانه افراد به اتهام همکاری با گروه‌های مخالف طالبان

یافته‌های گزارش حاضر نشان داده است که طالبان در این دوره گزارش‌دهی حداقل ۲۵۲ تن را به اتهام همکاری و داشتن ارتباط با گروه‌های مخالف خود بازداشت و زندانی کرده‌اند. این آمار با تفاوت ۱۹۹ مورد بیش از چهار برابر افزایش یافته است.

تفاوت آمار در شش ماه نخست سال ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴

بر بنیاد یافته‌های این گزارش، در این دوره گزارش‌دهی، تنها در ولایت قندهار ۳۲ تن و در ولایت غور ۳۰ تن به اتهام عضویت یا همکاری با گروه‌های مخالف طالبان به صورت غیرقانونی دستگیر و بازداشت شده‌اند. معلومات نشان می‌دهد که طالبان بدون ارائه اسناد و دلایل موجه، این افراد را به اتهام همکاری با گروه‌های مخالف خود، بازداشت کرده‌اند.

به‌طور مثال در تاریخ ۲۷ جنوری ۲۰۲۴ یک تن از کارمندان حکومت پیشین یک‌جا با پسر و دامادش در شهر فیروزکوه ولایت غور از سوی استخبارات طالبان بازداشت شد. اتهام این افراد همکاری با گروه داعش بود که پس از گذشت یک هفته آن‌ها بی‌گناه اعلام شده و رها گردیدند. همین‌طور، یک تن دیگر از کارمندان حکومت پیشین به اتهام همکاری با گروه‌های مخالف طالبان از سوی استخبارات این گروه در تاریخ ۳۱ جنوری ۲۰۲۴ بازداشت و پس از سه هفته آزاد شد. طالبان این افراد را مدت‌ها بدون سرنوشت تحت توقیف قرار می‌دهند و شکنجه می‌کنند. چنان‌که در ولایت قندهار از میان افراد بازداشت شده، چهار تن از آن‌ها شش ماه می‌شود که تعیین سرنوشت نشده و در زندان استخبارات تحت توقیف قرار دارند.

همین‌طور، در تاریخ ۲۲ جنوری ۲۰۲۴ طالبان ۴ تن از باشندگان شمال کشور را در ولایت نیمروز به اتهام همکاری با داعش بازداشت نمودند. منابع محلی گفته‌اند که طالبان شهروندانی که از شمال کشور به ولایت نیمروز آمده و در آن‌جا زندگی می‌کنند را همواره مورد آزار و اذیت قرار می‌دهند.

هم‌چنین، در ماه مارچ ۲۰۲۴ طالبان یک تن را از ولسوالی «بگرام» ولایت پروان به اتهام همکاری با جبهه مقاومت ملی بازداشت کردند که تا کنون در زندان به سر می‌برد. خانواده این فرد گفته است که او با هیچ گروهی در ارتباط نبوده و با مخالفان طالبان همکاری نکرده است.

در تاریخ ۵ مارچ ۲۰۲۴ استخبارات طالبان چهار تن از باشندگان ولسوالی «خوست» ولایت بغلان را به اتهام همکاری با گروه‌های مخالف خود، بازداشت و به زندان منتقل کردند. هم‌زمان، در تاریخ ۲۴ مارچ ۲۰۲۴ پس از حمله نیروهای «جبهه مقاومت ملی» بر یک پوسته طالبان در ولایت تخار، ۷ تن از باشندگان این ولایت بازداشت شدند که از این میان یک تن از آنان رها و متباقی هنوز در زندان به سر می‌برند.

در یک مورد دیگر، در ولایت غزنی طالبان یک تن را به خاطر نشر عکس اش با کلاه پکول که در مقبره احمد شاه مسعود در ولایت پنجشیر گرفته بود، بازداشت و برای چهار شب زندانی کردند. فرد مذکور گفته است که طالبان در این مدت او را شکنجه کرده‌اند.

در همین حال، سه تن دیگر از ولسوالی «قادس» و ولسوالی «جوند» ولایت بادغیس به اتهام داشتن ارتباط با گروه‌های مخالف طالبان بازداشت شدند که دو تن از آن‌ها هنوز در بند طالبان به سر می‌برند.

۴ - سایر موارد بازداشت‌های خودسرانه و غیرقانونی

یافته‌های این گزارش نشان می‌دهد که در شش ماه نخست سال ۲۰۲۴، به تعداد ۲۵۸ نفر به‌شمول ۶ زن به‌صورت غیرقانونی و خودسرانه بازداشت و زندانی شده‌اند. اتهام این افراد، حمل سلاح، عضویت در حزب التحریر، سلفی بودن، عدول از مقررات امر به معروف، حاضر نشدن به نماز، کوتاه کردن ریش، بی‌حجابی و نداشتن محرم شرعی می‌باشد. این افراد عمدتاً توسط اداره امر به معروف و استخبارات بازداشت شده و شامل گروه‌های قبلی نمی‌شوند. آمار نشان می‌دهد که بازداشت خودسرانه و غیرقانونی افراد یاد شده در این دوره گزارش‌دهی، بیش از پنج برابر افزایش یافته است.

در تاریخ ۲۰ می ۲۰۲۴ یک باشنده ولسوالی «خواجه عمری» ولایت غزنی توسط طالبان بازداشت شد. اتهام این فرد پناه دادن به یک سرباز نیروهای امنیتی جمهوریت در روزهای پس از سقوط، می‌باشد. در ۱۱ مارچ ۲۰۲۴ طالبان چهار فرد ملکی را در شهر فیروزکوه ولایت غور بازداشت و پس از چهل روزها کردند. هم‌چنین، کارمندان امر به معروف طالبان در ولایت قندهار یک سلمان را به خاطر تراشیدن ریش مشتریان در تاریخ ۱۷ فیبروری ۲۰۲۴ دستگیر و به یک ماه مجازات حبس محکوم کردند. در یک مورد دیگر در یکی از ولایت‌های شمال کشور، مسئول اداره امر به معروف طالبان سه تن از باشندگان این ولایت را به خاطر حاضر نشدن به نماز صبح بازداشت و برای یک روز زندانی کردند. افراد مذکور گفته‌اند که طالبان آن‌ها را مورد بدرفتاری و شکنجه قرار داده‌اند. در تاریخ ۳۰ اپریل ۲۰۲۴ طالبان یک فرد را در شهر هرات که به مناسبت پیروزی تیم فوتسال کشور، پرچم افغانستان را بر شانه‌اش انداخته بود، بازداشت کردند. هم‌زمان، اداره امر به معروف طالبان در ولایت غزنی، شش سلمان را در تاریخ ۱۸ و ۲۵ جنوری ۲۰۲۴ به خاطر تراشیدن ریش مشتریان بازداشت و دکان‌های شان را مسدود کردند. این افراد مدت سه روز در نظارت‌خانه اداره امر به معروف زندانی بودند.

هم‌چنین، طالبان در روز چهارم عید قربان، ۱۷ جون ۲۰۲۴ بیش از ۳۰ تن از باشندگان ولسوالی «مقر» ولایت غزنی را بازداشت کردند. افراد مذکور یک روز قبل از اعلام طالبان، عید قربان را تجلیل کرده بودند و اتهام آن‌ها عدول از حکم رهبر این گروه خوانده شده است. منابع از این ولسوالی گفته‌اند که افراد یاد شده بیشتر از یک هفته در بند طالبان بوده‌اند.

نقض حق کرامت انسانی

کرامت انسانی جز حقوق ذاتی و مبنای حقوق برابر انسان‌ها به شمار می‌رود. این حق بر حرمت و شرافت انسان‌ها تأکید دارد که نباید در هیچ شرایطی نادیده گرفته شود. بنابراین، احترام به کرامت انسانی مستلزم رعایت برخی حقوق دیگر از جمله مصئونیت از هر نوع شکنجه، تحقیر و توهین و دیگر اشکال رفتار ظالمانه می‌باشد.^{۱۳} با این وجود، یافته‌های رواداری نشان می‌دهد که طالبان بدون اعتنا به موازین پیش گفته، حق کرامت انسانی افراد را به‌صورت گسترده نقض کرده‌اند که در این بخش گزارش به دو مورد از مهم‌ترین آن پرداخته می‌شود.

شکنجه و بدرفتاری با زندانیان

رهایی از شکنجه در زمره حقوق مطلق و سلب ناپذیر افراد می‌باشد که تحت هیچ شرایطی و با هیچ توجیهی نمی‌توان آن را نقض کرد. کنوانسیون بین‌المللی منع شکنجه و سایر رفتارها و مجازات‌های ظالمانه، غیرانسانی یا تحقیرآمیز و کنوانسیون حقوق مدنی و سیاسی، اعمال شکنجه و تعذیب افراد را منع قرار داده‌اند.^{۱۴} با این وصف، بر بنیاد شواهد و اسناد بدست‌آمده، طالبان در شش ماه نخست سال ۲۰۲۴ مرتکب شکنجه زندانیان و بدرفتاری با آن‌ها شده‌اند. اما از آن‌جا که سازمان‌های حقوق بشری به‌شمول رواداری، به محلات سلب آزادی تحت کنترل طالبان به‌خصوص به زندان‌های زنانه دسترسی ندارند و از سوی دیگر با توجه به این‌که قربانیان شکنجه و افراد رها شده از زندان، از هر نوع ابزار نظر و ارائه معلومات به رسانه‌ها و نهادهای حقوق بشری به شدت منع شده، لذا رواداری نمی‌تواند آمار مشخصی از تعداد قضایای شکنجه در مدت زمان یاد شده، ارائه کند. طالبان زندانیان رها شده را تهدید کرده که با هیچ‌کسی در مورد آن‌چه در محلات سلب آزادی تجربه کرده‌اند، سخن نگویند. چنان‌که تعدادی از مصاحبه‌شوندگان به رواداری گفته که اگر چیزی در مورد شکنجه و بدرفتاری در زندان‌های طالبان بگویند دوباره بازداشت و شکنجه خواهند شد.

گزارش‌ها نشان می‌دهد که طالبان از روش‌های شکنجه‌آمیز به عنوان رایج‌ترین راه اخذ اعتراف و اثبات اتهام علیه افراد استفاده می‌کنند.^{۱۵} طالبان تا آن‌جا زندانیان را شکنجه می‌کنند که به اعترافات اجباری تن بدهند. این مسأله و عدم آشنایی و التزام کارمندان نهادهای عدلی و قضایی آن‌ها به روش‌های قانونی و مشروع اثبات جرم، سبب شده است که افراد بی‌گناه نیز از شکنجه و بدرفتاری در امان نباشند.

در تاریخ ۲۴ جنوری ۲۰۲۴ طالبان در مرکز شهر غزنی یک فرد را به اتهامی که اعلام نکردند بازداشت و به شدت شکنجه نمودند. بعداً مشخص شد که او را به دلیل تشابه اسمی با فرد دیگر، بازداشت و شکنجه کرده‌اند. یک تن از بستگان این فرد گفته است: «طالبان احمد اسم مستعار را از دکانش بازداشت کردند، به دستانش ولچک زدند و یک خریطه سیاه بر سرش انداختند. ما بعداً به زندان رفتیم و اجازه ملاقات گرفتیم، اما او از بس شکنجه شده بود، ما را نشناخت. فردا دوباره رفتیم و یک عضو طالبان گفت که قرار بود احمد را به کابل منتقل کنیم اما بعداً متوجه شدیم که او را با یک فرد هم نام اش اشتباه گرفته بودیم. به همین دلیل احمد را رها کردند.»

بستن سنگ به آلت تناسلی مردان، کندن گوشت بدن و ناخن‌ها، گرسنه نگهداشتن، قرار دادن در گرما یا سرمای شدید، ترساندن با شلیک گلوله، غرق مصنوعی، گذاشتن لوله آب در دهان زندانیان طوری که آن‌ها را ابتدا با کمپل محکم می‌بندند و سپس به زور آب می‌دهند، شوک برقی، قرار دادن در معرض آلودگی صوتی، بی‌خوابی دادن، لت و کوب با مشت و لگد، چوب و قنداق تفنگ، آویزان کردن از سقف، خفه کردن و تهدید به قتل زندانیان و اعضای خانواده‌های آنان، نگهداشتن زندانیان در آفتاب گرم و سوزان و غذا ندادن از روش‌ها و شیوه‌های معمول شکنجه در زندان‌های طالبان می‌باشند.

یک وکیل مدافع در حکومت پیشین، که در شهر کابل بازداشت شده بود به رواداری گفته است: «زمانی که برای خریداری مواد غذایی به یک دکان می‌رفتم، چند فرد مسلح که از قبل در آن مسیر جابجا شده بودند طرف من آمدند. دستانم را بستند و مرا در یک موتر «کرولا» انداختند. حدود ده ساعت در یک اتاق تاریک بودم، بعد کسی آمد و با لحن تند از من پرسید که چرا بین دوستانت علیه طالبان حرف می‌زنی و تبلیغات می‌کنی. تو جاسوس هستی، با کی کار می‌کنی و از چه کسی پول می‌گیری؟» او می‌گوید «۲ ماه در بازداشت طالبان بودم و طی این مدت انواع گوناگون شکنجه از شوک برقی گرفته تا آویزان کردن و لت و کوب فیزیکی را تجربه کردم.» در همین حال، یک قربانی شکنجه از ولایت بامیان گفته است که طالبان بدترین شکنجه را نسبت به زندانیان مرتکب می‌شوند، مثلاً سنگ را به آلت تناسلی مردان می‌بندند تا به سلامتی آن‌ها آسیب برسانند. مواردی نیز وجود دارد که قربانیان شکنجه شدیداً آسیب دیده‌اند،

به‌طور مثال در ۲۶ مارچ ۲۰۲۴ یک تن از کارمندان حکومت پیشین توسط طالبان در مرکز ولایت غور به اتهام سرقت بازداشت شد. طالبان او را به گونه‌ی شکنجه کردند که از ناحیه پا و کمر آسیب دیده و اکنون فلج شده است. او پس از رهایی از زندان توسط خانواده‌اش برای معالجه و تداوی به ایران منتقل شده است.

14 . مجمع عمومی سازمان ملل متحد، کنوانسیون بین‌المللی منع شکنجه و سایر رفتارها و مجازات‌های ظالمانه، غیرانسانی و تحقیرآمیز، مصوب سال ۱۹۸۷، ماده ۱. مجمع عمومی سازمان ملل متحد کنوانسیون بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، مصوب سال ۱۹۶۶، ماده ۷.

15 . رواداری، وضعیت دسترسی به عدالت در نهادهای عدلی و قضایی طالبان، جون ۲۰۲۳ https://rawadari.org/wp-content/uploads/2023/06/RW_Rule-of-Law-Report-Dari.pdf

در تاریخ ۱۷ جون ۲۰۲۴، طالبان یک جوان باشنده ولسوالی «بلچراغ» ولایت فاریاب را به صورت بی‌رحمانه شکنجه کردند. یک تن از بستگان قربانی گفته که گروهی از طالبان یک‌روز به خانه آن‌ها رفته و این فرد را بازداشت و به خانه خود بردند. طالبان سپس به طور گروهی بر قربانی تجاوز جنسی نموده و یک چوب را در مقعدش فرو نمودند و از آن تصویربرداری نیز کردند. این رویداد پس از آن صورت گرفت که رابطه تلفنی قربانی با خواهر یک فرمانده طالبان در این ولایت، افشا شد.

موارد یاد شده، چنان‌که قبلاً نیز مطرح شد، بخشی از آن‌چه را بیان می‌کند که به خصوص در زندان‌های تحت کنترل اداره استخبارات طالبان می‌گذرد. زیرا قربانیان شکنجه از صحبت با رسانه‌ها و سازمان‌های حقوق بشری به شدت منع شده‌اند. در این مورد مصاحبه شونده‌گان از ولایت هرات گفته‌اند که طالبان از تمامی زندانیان تعهد می‌گیرند که در مورد آن‌چه در زندان‌ها دیده و تجربه کرده‌اند، به کسی چیزی نگویند. به همین دلیل آن‌ها می‌ترسند و با کسی مصاحبه نمی‌کنند.

قتل زندانیان

بر بنیاد یافته‌های این گزارش، در شش ماه نخست سال ۲۰۲۴ دست‌کم ۱۲ تن در زندان‌های تحت کنترل طالبان پس از شکنجه شدید به قتل رسیده و حد اقل ۱۰ تن دیگر پس از شکنجه شدید به شفاخانه منتقل شده‌اند. چنان‌که تنها در ولایت غور در شش ماه گذشته چهار تن از زندانیان در اثر شکنجه جان باخته‌اند. رواداری در شش ماه نخست سال گذشته^{۱۱} رویداد شکنجه منجر به قتل را ثبت کرده بود. مقایسه هر دو آمار نشان می‌دهد که قتل زندانیان در شش ماه نخست سال ۲۰۲۴، ۲۰ درصد افزایش یافته است.

مقایسه تعداد قضایای شکنجه منجر به قتل در شش ماه نخست سال ۲۰۲۳ و سال ۲۰۲۴

در تاریخ ۳ جنوری ۲۰۲۴ یک نظامی سابق که به اتهام سرقت در ولسوالی «تولک» ولایت غور بازداشت شده بود به خاطر شکنجه شدید در نظارت‌خانه آن ولسوالی، جان باخت. در یک رویداد دیگر یک باشنده ولسوالی «پسابند» این ولایت که به اتهام حمل سلاح در تاریخ ۱۸ فبروری ۲۰۲۴ بازداشت شده بود، بعد از رها شدن از زندان به دلیل شکنجه و آسیب‌های وارده، جان باخت. هم‌چنین در مدت زمان یاد شده ۲ تن از زندانیان در ولایت هلمند در نتیجه شکنجه به قتل رسیده و ۱۰ تن دیگر در این ولایت پس از ضرب و شتم شدید به شفاخانه منتقل شده‌اند. بر اساس معلومات بدست‌آمده، تعدادی از این زندانیان که به شفاخانه منتقل شدند وضعیت وخیمی داشتند.

یک باشنده ناحیه هشتم شهر هرات که در ماه می ۲۰۲۴ از سوی اداره استخبارات طالبان از خانه اش به اتهام همکاری با گروه داعش بازداشت شده بود، سه روز بعد خانواده اش خبر مرگ او را شنیدند. پدر قربانی در اعتراض به این رویداد، می‌خواست جنازه پسرش را به اداره محلی ولایت ببرد اما طالبان او را دستگیر و مدت چهارروز در نظارت‌خانه استخبارات زندانی کردند. سرانجام او مشروط به دفن جسد پسرش و عدم اعتراض در این مورد، از زندان رها شد.

در یک مورد دیگر یک باشنده ولسوالی «جبل السراج» ولایت پروان که یک سال قبل سه بار از سوی طالبان بازداشت و هر بار به شدت شکنجه شده بود در تاریخ ۲۶ اپریل جان باخت. یک تن از بستگان قربانی گفته است که او در نتیجه شکنجه طالبان فلج شده بود و سرانجام فوت کرد. در یک مورد مشابه دیگر، یک فرد غیر نظامی از ولسوالی «بگرام» ولایت پروان که توسط طالبان بازداشت و شکنجه شده بود یک روز بعد از رهایی جان باخت. خانواده فرد مذکور گفته است که طالبان او را به اتهام حمل سلاح بازداشت و شکنجه کرده بود. او با وضعیت وخیم از زندان رها شد و فردایش جان باخت.

معلومات نشان می‌دهد که در شش ماه گذشته، بیشترین رویدادهای شکنجه منجر به قتل در نظارت‌خانه‌های اداره استخبارات طالبان اتفاق افتاده است.

فقدان مکانیسم و راهکار نظارت از زندان‌های طالبان

آن‌گونه که در بخش‌های قبلی گزارش نیز مطرح شد، در حال حاضر هیچ نهاد مستقل اجازه ندارد که از نظارت‌خانه‌ها، توقیف‌خانه‌ها و محابس تحت کنترل طالبان، به‌ویژه محلات سلب آزادی زنان نظارت کند و نیز هیچ مکانیسم مشخص دیگری برای رسیدگی به وضعیت حقوق بشری زندانیان وجود ندارد از این رو، آنچه در گزارش حاضر مطرح شد، می‌تواند بخشی از قضایای شکنجه و وضعیت ناگوار محلات سلب آزادی در افغانستان را توصیف کند که طالبان در غیبت نهادهای ناظر، به‌خصوص در ولسوالی‌ها و نظارت‌خانه‌های استخبارات مرتکب آن می‌شوند.

هرچند در شماری از ولایت‌ها از جمله در هرات محتسبین امر به معروف و در تعدادی از ولایت‌های جنوب شرقی یک کمیته متشکل از نمایندگان امر به معروف، وزارت عدلیه و لوی ریاست نظارت و تعقیب فرامین و احکام هر از چند گاهی به زندان‌ها می‌روند و براساس آن چه منابع گفته‌اند، به تبلیغ آموزه‌های دینی و ارشاد زندانیان می‌پردازند. در ولایت‌های قندهار، هلمند و زابل ((لوی ریاست نظارت و تعقیب فرامین و احکام)) صرفاً با مسئولان زندان جلسه برگزار می‌کنند و بیش‌تر از آن اجازه ندارند که با زندانیان در مورد مشکلات شان صحبت کنند.

در همین حال، مطابق با اطلاعات بدست‌آمده، هیأت معاونت سازمان ملل متحد در افغانستان (یوناما) نیز هنوز امکان نظارت سرزده، مؤثر و بدون هماهنگی و اجازه‌ی قبلی از محلات سلب آزادی تحت کنترل طالبان را ندارد و چه بسا در شماری از ولایت‌ها تاکنون اجازه‌ی نظارت را بدست نیاورده است. به‌طور مثال دفتر ساحوی این نهاد در هرات به رغم کوشش‌های فراوان طی سه سال گذشته تا حالا نتوانسته از نظارت‌خانه استخبارات و محبس این ولایت نظارت کند. کارمندان یوناما تنها یک بار با معاون اداره استخبارات در دفتر کارش ملاقات کرده و تاکنون موفق به ملاقات با رئیس این اداره نشده‌اند. طی این مدت، دفتر یوناما در ولایت هرات دو کارگاه آموزشی برای کارمندان محبس برگزار کرده اما اجازه‌ی نظارت و مصاحبه با زندانیان را نداشته است. در ولایت بامیان نیز طالبان به دفتر یوناما اجازه‌ی نظارت از زندان را نمی‌دهد؛ اما در ولایت پروان این نهاد طی شش ماه گذشته یک بار با مسئولان زندان این ولایت نشستنی را برگزار کرده است.

اجرای مجازات ظالمانه و غیرانسانی

طبق یافته‌های این گزارش، طالبان در این دوره گزارش‌دهی، حداقل ۱۵۱ تن را عمدتاً به اتهام فرار از منزل، رابطه خارج از ازدواج، سرقت، توهین و فریب کاری شلاق زده‌اند که نسبت به شش ماه نخست سال گذشته ۲ برابر بیشتر شده است. علاوه بر این، محاکم طالبان در شش ماه گذشته، حداقل حکم قصاص ۲ متهم به قتل و حکم سنگسار دو زن متهم به رابطه خارج از ازدواج را اجرا کرده‌اند.

تفاوت آمار در شش ماه نخست سال ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴

در تاریخ ۱۴ فیبروری ۲۰۲۴ محاکم طالبان ۱۳ نفر به‌شمول ۵ زن را در ولایت بامیان به اتهام رابطه خارج از ازدواج و فرار از منزل شلاق زدند. همین‌طور، محکمه طالبان در شهر زرنج ولایت نیمروز، در ۲۱ می ۲۰۲۴، هشت تن را به اتهام سرقت و در ۶ اپریل ۲۰۲۴ پنج مرد و یک زن دیگر را در ولایت لوگر به اتهام فساد اخلاقی و رابطه خارج از ازدواج در حضور مردم شلاق زدند. در ولایت فاریاب نیز طالبان سه تن به‌شمول یک زن را در تاریخ ۳۱ مارچ ۲۰۲۴ شلاق زدند و هر کدام آن‌ها را به دو سال و شش ماه حبس محکوم به مجازات نمودند. به این ترتیب، در تاریخ ۴ و ۶ می ۲۰۲۴ محاکم طالبان در ولسوالی‌های ((احمدآباد)) و ((وازی)) ولایت پکتیا ۸ نفر را به اتهام دزدی، توهین و فساد اخلاقی در محضر عام شلاق زدند. در یک مورد دیگر، در ۲۹ اپریل ۲۰۲۴ ده تن دیگر در ولایت خوست به اتهام فساد اخلاقی و فریب کاری در محضر عام شلاق زده شدند.

در ولایت قندهار طالبان ۵ تن را در ماه مارچ ۲۰۲۴ به اتهام فساد اخلاقی شلاق زده و هر کدام را به ۲ سال زندان نیز محکوم کردند. اطلاعات بدست آمده از این ولایت نشان می‌دهد که طالبان همه روزه اما به صورت غیرعلنی متهمان را شلاق می‌زنند و این مجازات تقریباً در ارتباط با هر نوع جرایم تطبیق می‌شود.

محاکم در مواردی که مجازات شلاق را علنی تطبیق می‌کنند از طریق امامان مساجد و ماموران امر به معروف مردم را برای تماشا تشویق می‌نمایند. علاوه براین، مطابق با معلومات بدست‌آمده برای طالبان سن و سال متهم، مهم نیست و آن‌ها حتا کودکان را نیز به صورت غیرقانونی مجازات می‌کنند. به طور مثال در تاریخ ۱۷ می ۲۰۲۴ یک کودک ۱۳ ساله در ولایت نیمروز که اتهام‌اش مشخص نبود به صورت فیزیکی مجازات و سپس به حوزه امنیتی منتقل شد.

افزون براین، در تاریخ ۲۲ فیبروری ۲۰۲۴ محکمه طالبان در ولایت غزنی، حکم قصاص دو متهم به قتل را اجرا کرد. این مجازات به صورت علنی در استادیوم ورزشی در حضور صدها تن از تماشاچیان تطبیق شد که در آن متهمان با فیر مرمی به قتل رسیدند.

هم‌چنین، در تاریخ ۲۴ فیبروری ۲۰۲۴ یک زن در ولسوالی «فادس» و یک زن در ولسوالی «مقر» ولایت بادغیس به اتهام رابطه جنسی خارج از ازدواج سنگسار شدند.

سرکوب تجمعات مسالمت‌آمیز

طالبان در برابر هر نوع اعتراض و انتقاد چنان‌که قبلاً نیز مطرح شد، به استفاده از زور و روش‌های خشونت‌آمیز متوسل می‌شوند. در جریان شش ماه نخست ۲۰۲۴ طالبان دست‌کم ۱۵ مورد از مجموع ۱۹ تجمع اعتراضی برگزار شده را با خشونت سرکوب نموده و حداقل ۴۶ تن از معترضان را بازداشت و ۲ تن دیگر را به قتل رسانده‌اند. از میان تجمعاتی که طی این مدت برگزار شده ۵ مورد آن در حمایت از طالبان و متباقی در اعتراض به مشکلات و نارسایی‌های موجود از جمله محرومیت زنان و دختران از حق آموزش و تحصیل بوده است.

تصویر: سهراب عمر

بخش دوم

وضعیت حقوق بشری زنان

بر بنیاد یافته‌های این گزارش، طالبان طی شش ماه گذشته هم‌چنان به پیگیری سیاست‌های تبعیض‌آمیز خود علیه زنان و دختران افغانستان ادامه داده و به این ترتیب محدودیت‌های بیشتری را در عرصه‌های گوناگون به‌ویژه در مورد حق آموزش، حق کار، حق گشت و گذار آزادانه، حق دسترسی به خدمات صحتی و دسترسی به عدالت اعمال کرده‌اند. با این وجود، زنان افغانستان در حال حاضر، یکی از دشوارترین شرایط زندگی را از سر می‌گذرانند. زیرا از یک طرف به دلیل تبعیض سیستماتیک گروه حاکم از حقوق و آزادی‌های اساسی خود محروم شده و از جانب دیگر، در معرض اشکال گوناگون خشونت، بدرفتاری و آزار و اذیت قرار دارند.

تصویر: سهراب عمر

تشدید محدودیت‌ها بر حق آموزش

اسناد بین‌المللی حقوق بشر، حق آموزش را در زمره‌ی مهم‌ترین حقوق انسانی افراد به رسمیت شناخته و بر لزوم دسترسی برابر و یکسان همه به فرصت‌های آموزشی و تحصیلی تأکید کرده است.^{۱۷} از این رو، قائل شدن هر نوع تبعیض در برخورداری از این حق بر مبنای جنسیت یا دلایل دیگر، عدول از مقررات یاد شده به شمار رفته و نقض حقوق بشر تلقی می‌شود. با این وجود، در افغانستان در حالی که بیش‌تر از هزار روز از محرومیت دختران از حق آموزش و تحصیل می‌گذرد و طی این مدت بیش از ۱.۴ میلیون دختر بالاتر از صنف ششم^{۱۸} در سراسر کشور از این حق انسانی خود محروم شده اند؛ اما شواهد بدست‌آمده نشان می‌دهد که طالبان در شش ماه نخست سال ۲۰۲۴ مرتکب تبعیض و سرکوب گسترده‌تری نیز شده و به این‌گونه تلاش نموده تا تمامی راه‌های آموزش و تحصیل را بر روی زنان و دختران ببندند.

چنان‌که اداره استخبارات و امر به معروف این گروه در این دوره گزارش دهی، حد اقل ۱۳ مرکز آموزشی به‌شمول کورس‌های مخفیانه و آنلاین را که در بخش‌های گوناگون کشور برای دختران بالاتر از صنف ششم فرصت‌های آموزشی را فراهم کرده بود، مسدود نموده و دست‌کم ۲۸ تن از مدیران و دانش‌آموزان این مراکز را بازداشت و زندانی کرده‌اند.

به‌طور مثال، در اوایل سال ۲۰۲۴ دو کورس آموزشی حضوری و آنلاین در ولایت غور که برای دختران بالاتر از صنف ششم، ریاضی و انگلیسی را آموزش می‌داد، توسط استخبارات طالبان شناسایی و مدیران آن‌ها بازداشت شدند. طالبان پس از اخذ تعهد از افراد مذکور، آن‌ها را از زندان رها نموده و کورس‌های شان را بستند. در همین حال، یک‌تن از کارمندان معارف این ولایت در ماه جنوری ۲۰۲۴ به خاطر آموزش مخفیانه به دختران بالاتر از صنف ششم، از سوی طالبان بازداشت و پس از یک ماه از زندان رها شد.

در ولایت خوست، یک‌تن از آموزگاران محلی که به‌صورت مخفیانه به دانش‌جویان دختر آموزش می‌داد، توسط اداره استخبارات شناسایی و برای ۱۵ روز زندانی شد. در ولایت هلمند نیز، تعدادی از مراکز آموزشی به دلیل محدودیت‌های سخت‌گیرانه اداره امر به معروف مسدود شدند. به این‌گونه، در ولایت غزنی فعالیت دو کورس خیاطی و آموزش زبان آلمانی برای زنان متوقف و مسئولان آن‌ها بازداشت شدند.

در ولایت بامیان نیز فعالیت یک انستیتوت علوم صحتی و یک مرکز آموزشی دیگر که زمینه آموزش برای دختران را فراهم کرده بود، توسط طالبان متوقف شد. در ولایت دایکندی چهار مرکز آموزشی که برای دختران ۱۲ تا ۱۴ ساله زبان انگلیسی را تدریس می‌کرد توسط استخبارات مسدود و مسئولان آن بازداشت شدند. دو تن از این افراد پس از پرداخت جریمه نقدی و ارائه تعهد کتبی از بند رها شدند.

همین‌طور، در ماه فبروری ۲۰۲۴ طالبان در ولسوالی «چک» ولایت میدان وردک یک دارالمعلمین دخترانه را که توسط یونیسف حمایت می‌شد مسدود کردند. در این دارالمعلمین ۶۰ دانش‌آموز دختر در بخش‌های مختلف تحصیل می‌کردند. منابع محلی گفته‌اند که این مرکز پس از فرمان شفاهی رهبر طالبان مبنی بر ممنوعیت آموزش دختران قد بلند و بالاتر از ده سال، مسدود شده است.

طالبان در شماری از ولایت‌ها از جمله در غزنی، پکتیا، پکتیکا، دایکندی، بامیان، خوست، میدان وردک، ننگرهار و بادغیس به مدیران مکاتب به‌صورت شفاهی دستور داده‌اند که به دختران قد بلند و بالاتر از ۱۰ سال حتی اگر پایین‌تر از صنف ششم نیز باشند، اجازه‌ی ورود به مکاتب داده نشود.

افزون بر این، منابع از ولایت قندهار و بادغیس به رواداری گفته‌اند که زنان و دختران این ولایت اکنون حق شرکت در برنامه‌های آموزش فن و حرفه، برنامه‌های آگاهی عامه در مورد رسیدگی به مشکلات صحتی، روانی و خانوادگی را نیز ندارند و طالبان حضور زنان در این نوع برنامه‌ها را به شدت منع کرده‌اند.

17 . مجمع عمومی سازمان ملل متحد، اعلامیه جهانی حقوق بشر، مصوب سال ۱۹۴۸ ماده ۲۶. کنوانسیون بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، مصوب سال ۱۹۶۶، ماده ۱۳.

18 . سازمان علمی، فرهنگی و آموزشی سازمان ملل متحد (یونسکو)، ۲۱ مارچ، ۲۰۲۴.

https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=430658415992287&id=100071443954683&mibextid=oFDknk&rdid=6DZqcti2N59vKT5X

تداوم محرومیت از حق کار

به موجب اسناد بین‌المللی حقوق بشر، دسترسی برابر به حق کار و اشتغال، از مهم‌ترین حقوق انسانی افراد می‌باشد که قائل شدن هر نوع تبعیض و استثنا بر مبنای جنسیت و تعلقات تباری، مذهبی و زبانی در برخورداری از این حق منع قانونی دارد و نقض حقوق بشر به شمار می‌رود.^{۱۹} با این حال، بر بنیاد یافته‌های این گزارش در شش ماه نخست سال ۲۰۲۴، طالبان به وضع محدودیت‌های سخت‌گیرانه بر حق کار زنان و آزار و اذیت آنان در محیط کار ادامه داده‌اند.

در ماه می ۲۰۲۴ یک مؤسسه داخلی در ولایت دایکندی با حمایت مالی یک مؤسسه بین‌المللی پروژه قالبین بافی برای بیش از ۲۰۰ زن را آغاز کرده بود. طبق معلومات، دستگاه قالبین بافی برای شرکت کنندگان این پروژه توزیع شده بود و قرار بود مواد خام نیز در اختیار آن‌ها قرار بگیرد و معاش آموزگاران مشخص شود. اما طالبان با این استدلال که زنان از کار منع شده‌اند، پروژه مذکور را متوقف کردند.

در یک رویداد مشابه در ولایت هلمند، یک مؤسسه داخلی قصد راه اندازی و ایجاد ۳۰ فارم پرورش فیل مرغ برای خانم‌ها را داشت، اما این اقدام توسط ریاست زراعت و ریاست اقتصاد طالبان جلوگیری شد. در ولایت بلخ نیز طالبان یک مارکیت زنانه را مسدود کردند. در تاریخ ۲۰ فیبروری ۲۰۲۴ ماموران امر به معروف در ولسوالی «هسکه مینه» ولایت ننگرهار به دکانداران هشدار داده که به زنان بدون محرم چیزی ن فروشند و به آن‌ها اجازه‌ی داخل شدن به دکان‌ها را ندهند. منابع گفته است که اگر فروشندگان از این دستور امر به معروف سرپیچی کنند، مورد ضرب و شتم قرار می‌گیرند و دکان‌های شان بسته می‌شوند.

در همین حال، یک تن از زنان تجارت پیشه در شهر هرات، به رواداری گفته است که ادارات استخبارات، کار و امور اجتماعی، امر به معروف و شهرداری طالبان محدودیت‌های سخت‌گیرانه‌تری در مورد حق کار زنان وضع کرده‌اند. زنان فروشنده باید پوشش مورد نظر طالبان را داشته باشند و نیز به مردان اجازه‌ی داخل شدن به دکان‌های خود را ندهند. علاوه بر این، یک زن باشنده ولایت غور که سرپرست خانواده‌اش می‌باشد و در مرکز شهر دست‌فروشی می‌کند، گفته است که طالبان با گذشت هر روز شرایط کار برای آن‌ها را سخت‌تر می‌کند. طالبان به بهانه‌های مختلف او را آزار و اذیت می‌کند به طور مثال

«یک روز، در مورد قیمت دو بسته «سیمیان» با یک مشتری بحث داشتیم که یک طالب مسلح به سمت ما آمد و به من گفت تو یک زن هستی چرا بلند حرف می‌زنی و چرا با یک مرد نامحرم صحبت می‌کنی؟ او به من گفت تو اجازه نداری با مردان نامحرم صحبت کنی. چند روز بعد یک طالب مسلح دیگر با تحقیر و توهین به من هشدار داد که از این پس اجازه نداری بدون محرم از خانه بیرون شوی.» او می‌گوید من سرپرست خانواده ام هستم و مجبورم کار کنم تا مخارج فرزندانم را تامین کنم.

هم‌چنین، در تاریخ ۳ جون ۲۰۲۴ رهبر گروه طالبان حکمی^{۲۰} را صادر کرد که بر اساس آن معاش تمام کارمندان زن ۵۰۰۰ افغانی تعیین شده است. معلومات نشان می‌دهد که پس از این دستور در شماری از ولایت‌ها کارمندان زن همین مبلغ را دریافت کردند و در تعدادی از ولایت‌ها از جمله در قندهار، اجرای معاش کارمندان زن به دلیل ابهام موجود در این فرمان، به تعلیق درآمده است. صدور این فرمان گامی دیگر در جهت حذف زنان از نیروی کار تلقی شده و به نارضایتی و نگرانی گسترده میان کارمندان زن انجامیده و به تظاهرات نیز منجر شد.

از سوی دیگر، مصاحبه شونده‌گان از ولایت هرات گفته‌اند که طالبان اخیراً خبرنگاران زن را مورد آزار و اذیت جنسی نیز قرار می‌دهند. چنان‌که تعدادی از آمرین حوزه‌های امنیتی و ماموران امر به معروف شبانه به واتس‌ب خبرنگاران زن، پیام می‌فرستند و زنگ می‌زنند و آن‌ها را مورد آزار و اذیت جنسی قرار می‌دهند.

19. مجمع عمومی سازمان ملل متحد، اعلامیه جهانی حقوق بشر، مصوب سال ۱۹۴۸ ماده ۲۳. کنوانسیون بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، مصوب سال ۱۹۶۶، ماده‌های ۶ و ۷.
20. امارت اسلامی طالبان، ریاست عمومی اداره امور، حکم شماره ۲۲۹۹۹، تاریخ ۳ جون ۲۰۲۴.

دسترسی محدود به خدمات صحتی

دسترسی موثر به خدمات و مراقبت‌های صحتی، از دیگر حقوق بشری افراد می‌باشد که در اسناد و معاهدات بین‌المللی، شناسایی و تضمین شده است. محرومیت عمدی افراد از این حق، بر مبنای جنسیت یا دلایل دیگر، به شدت منع شده و دولت‌های عضو مکلف شده‌اند تا اقدامات لازم را برای تسهیل دسترسی شهروندان به خدمات صحتی اتخاذ و اجرا نمایند.^{۲۱} با این وجود یافته‌های رواداری نشان می‌دهد که در این دوره گزارش‌دهی، وضعیت دسترسی زنان به خدمات صحتی به دلیل مقررات سخت‌گیرانه‌ی طالبان بدتر شده است. طوری که اداره امر به معروف به تمامی مراکز ارائه خدمات صحتی دستور داده‌اند که زنان بدون محرم را تداوی نکنند. هم‌چنین زنانی که در این مراکز کار می‌کنند از سوی اداره امر به معروف مکلف به رعایت حجاب و داشتن محرم شرعی شده‌اند. آنان هم‌چنان در اتاق‌های جدا از مردان باید کار کنند و از هر نوع اختلاط با مردان بپرهیزند. این مساله در مورد تمامی کارمندان زن در مراکز صحتی به شمول واکسیناتورها و سروی کنندگان تغذیه که به ولسوالی‌ها سفر می‌کنند الزامی است. ماموران اداره امر به معروف طالبان در تمامی مراکز بهداشتی و شفاخانه‌ها توظیف شده‌اند تا از رعایت حجاب و داشتن محارم شرعی توسط کارمندان زن و مراجعین این مراکز اطمینان حاصل کنند. با این وجود، معلومات نشان می‌دهد که طی شش ماه گذشته، تعداد کارمندان زن در مراکز بهداشتی در سراسر کشور به صورت قابل ملاحظه کاهش یافته و به تبع آن دسترسی زنان به خدمات صحتی نیز محدودتر شده است. در این میان، اما وضعیت در ولسوالی‌ها و روستاها بسیار بدتر نیز است.

بر بنیاد یافته‌های این گزارش، شفاخانه‌ها و دیگر مراکز صحتی از معالجه و تداوی زنان بدون محرم خودداری می‌کنند. به طور مثال یک زن از ولایت غزنی گفته که در تاریخ ۳ جون ۲۰۲۴ با خاله‌اش به خاطر تداوی به شفاخانه مراجعه کرد؛ اما مسئولان این شفاخانه از تداوی او امتناع ورزیدند و گفتند که باید یک مرد از محارم شرعی اش او را همراهی کند. در همین حال، یک نرس از ولایت بامیان گفته است که زنان بدون محرم تحت هیچ شرایطی حتماً اگر در «حال جان دادن» باشند اجازه‌ی ورود به مراکز صحتی را ندارند.

هم‌زمان، طالبان در ولایت هلمند در ماه جنوری ۲۰۲۴ فعالیت یک نهاد کمک‌کننده مراکز صحتی را متوقف کردند. بر اساس معلومات بدست آمده، ابتدا اداره استخبارات در کارهای این مؤسسه مداخله می‌کرد و سپس وزارت اقتصاد طالبان آن را منحل و تمامی برنامه‌هایش را متوقف کرد. مراکز صحتی تحت حمایت این نهاد، اکنون در حالت نیمه فعال قرار دارند که بر وضعیت دسترسی هزاران زن به خدمات صحتی اثر گذاشته است. در ولایت غزنی نیز حداقل ۱۳ مرکز ارایه خدمات صحتی در سطح ولسوالی‌ها به دلیل کمبود بودجه تعطیل شده است.

نقض حق گشت و گذار آزادانه

یافته‌های این گزارش نشان داده است که اجرای محدودیت بر حق گشت و گذار آزادانه زنان در شش ماه نخست سال ۲۰۲۴ در بخش‌های گوناگون تشدید شده است. چنان‌که ماموران اداره امر به معروف در شهرها، اماکن تفریحی و ورزشی، زیارتگاه‌ها، فروشگاه‌ها و دیگر محلات حضور دارند تا مانع گشت و گذار زنان شوند. با این وجود، در حال حاضر زنان نمی‌توانند در رستوران‌ها غذا بخورند و بدون محرم و پوشش مورد نظر طالبان برای خریداری به فروشگاه‌ها بروند. اداره امر به معروف به همه فروشگاه‌ها و رستوران‌ها دستور داده که به زنان بدون محرم اجازه‌ی ورود ندهند. همین‌طور به راننده‌ها نیز گفته شده که از انتقال زنان بدون محرم جداً خودداری کنند.

چنان‌که در تاریخ ۳ مارچ ۲۰۲۴ ماموران امر به معروف طالبان در ولایت غور، یک زن بیمار را که بدون محرم سوار یک تاکسی شهری شده بود لت و کوب نموده و راننده را برای یک شب زندانی کردند. علاوه بر این، در ماه مارچ ۲۰۲۴ طالبان یک زن دیگر را در ولایت قندهار به این اتهام بازداشت و زندانی کردند که چرا بدون محرم سوار تاکسی شده است. در یک مورد دیگر اداره امر به معروف طی یک اطلاعیه^{۲۲} که در تاریخ ۲۹ جون ۲۰۲۴ منتشر شد، به زنان و دختران ولایت دایکندی دستور داده که «وقتی بیرون می‌روند باید از حجاب عربی و اسلامی استفاده کنند». اداره امر به معروف هم‌چنین هشدار داده زنانی که این دستور را رعایت نکنند، مجازات و زندانی خواهند شد.

معلومات نشان می‌دهد که ماموران امر به معروف در شهرها و دیگر اماکن عمومی توظیف شده‌اند تا خانم‌های که پوشش مورد نظر آن‌ها را ندارند، و یا بدون محرم هستند، بازداشت و زندانی کنند. مصاحبه شونده‌گان از ولایت قندهار گفته‌اند که طالبان حتماً دکاندارانی را که به زنان

21. مجمع عمومی سازمان ملل متحد، اعلامیه جهانی حقوق بشر، مصوب سال ۱۹۴۸ ماده ۲۵. کنوانسیون بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، مصوب سال ۱۹۶۶، ماده ۱۴.

22. وزارت امر به معروف طالبان، اطلاعیه آمریت محتسبین مرکز، ۲۹ جون ۲۰۲۴.

چیزی بفروشد، مورد آزار و اذیت قرار می‌دهند. نکته قابل ذکر این است که ماموران امر به معروف طالبان زمانی که زنان را به خاطر حجاب و یا نداشتن محرم شرعی بازداشت می‌کنند، اتهام آن‌ها را فساد اخلاقی می‌نامند.

با این وصف، اداره امر به معروف طالبان در مدت شش ماه گذشته زنان را در بخش‌های مختلف افغانستان به خاطر عدم رعایت حجاب و نداشتن محرم شرعی به اتهام فساد اخلاقی بازداشت و زندانی کرده‌اند. به طور مثال، در اوایل سال ۲۰۲۴، ۲۴ تن از زنان و دختران از دشت برچی شهر کابل بازداشت و برای چندین روز زندانی شدند. در دو رویداد دیگر در تاریخ ۵ مارچ و ۲۳ جون ۲۰۲۴ ماموران امر به معروف طالبان ۱۰ تن از زنان و دختران را در ولسوالی (لعل و سرجنگل) و شهر فیروزکوه ولایت غور به اتهام بی‌حجابی به صورت موقت بازداشت کردند. افزون بر این، در تاریخ ۱۷ جنوری ۲۰۲۴ طالبان ۲۰ تن از زنان و دختران جوان را در ولایت بامیان با عین اتهام بازداشت کردند. طالبان از خانواده‌های این زنان و دختران ضمانت گرفته و سپس آن‌ها را رها کردند. در ۱۲ جنوری ۲۰۲۴ ماموران امر به معروف دو دختر را از بازار نوآباد ولایت غزنی به اتهام بی‌حجابی بازداشت و زندانی کردند و همین‌طور در تاریخ ۸ جنوری ۲۰۲۴ سه زن از ولسوالی «جاغوری» ولایت غزنی زمانی که مصروف خریداری از یک دکان بودند از سوی طالبان بازداشت و پس از اخذ تعهد از خانواده‌های شان، آزاد شدند. یک شاهد عینی گفته است که طالبان این دو دختر و یک زن کهن سال را به اتهام بی‌حجابی تحقیر و توهین نموده و بازداشت کردند.

از سوی دیگر، در تاریخ ۱۷-۱۸ اپریل ۲۰۲۴ طالبان در ولایت قندهار به زنانی که با خانواده‌های خود در روز عید قربان به یک پارک تفریحی می‌رفتند، اجازه‌ی ورود ندادند. در این پارک جاهای مخصوصی برای خانواده‌ها تعیین شده؛ اما ماموران امر به معروف به زنان حتا اگر محرم نیز داشته باشند اجازه داخل شدن در پارک را نمی‌دهند.

در یک مورد مشابه از ولایت غور، یک مصاحبه شونده گفته است که در ۲۴ فیبروری ۲۰۲۴ زمانی که با شوهرش به یکی از پارک‌های تفریحی می‌رفت با ممانعت و برخورد بد طالبان مواجه شد. آن‌ها ضمن سرزنش شوهرش گفته است که «هیچ‌زنی حق رفتن به اماکن عمومی و تفریحی را ندارد.» در یک مورد دیگر، اداره امر به معروف طالبان در ولایت بدخشان، به زنان اجازه ندادند که به خاطر تجلیل از نوروز از خانه‌های خود بیرون شوند. حتا این اداره به خانواده‌ها هشدار داده است که زنان و دختران جوان نباید در مراسم عروسی شرکت کنند.

یک مصاحبه شونده از این ولایت گفته است که او با جمعی از زنان برای شرکت در مراسم عروسی برادرش به روستای دیگر می‌رفتند که با ممانعت طالبان روبرو شدند. او گفته است که: «طالبان ما را تحقیر و توهین کردند و لباس عروس را به زمین زدند و مانع شرکت ما در مراسم عروسی شدند.»

عدم دسترسی به عدالت

تنها موردی که از شکایات زنان در محاکم طالبان رسیدگی می‌شود، قضایای مربوط به میراث است. در سایر عرصه‌ها مانند درخواست تفریق، شکایات از خشونت و بدرفتاری خانگی، ازدواج اجباری و دیگر موارد نقض حقوق بشر ترتیب اثر داده نمی‌شود و طالبان زنان را مجبور به تبعیت از خواست و تصمیم مردان خانواده‌اش می‌کنند. با این وجود، اکنون هیچ ساز و کار حقوقی که از زنان قربانی خشونت و نقض حقوق بشر حمایت کند وجود ندارد و محاکم طالبان شکایات زنان را به خصوص در مورد خشونت و بدرفتاری‌های خانگی رسیدگی نمی‌کنند. از سوی دیگر با توجه به محدودیت‌های که طالبان بر حق گشت و گذار آزادانه زنان وضع کرده و این‌که آنان نباید بدون محرم از خانه بیرون شوند زمینه را برای تداوم اشکال مختلف خشونت، بدرفتاری و نقض حقوق بشر فراهم کرده‌اند. زیرا زنان قربانی خشونت خانوادگی نمی‌توانند بدون محرم به نهادهای عدلی و قضایی طالبان مراجعه کنند. به همین دلیل آنان در معرض خشونت و بدرفتاری‌های مضاعف قرار دارند.

یک منبع از محاکم ولایت قندهار به رواداری گفته است که زنان برای رسیدگی به شکایات خود همه روزه به محاکم طالبان مراجعه می‌کنند؛ اما اکثر آن‌ها به دلیل نداشتن محارم شرعی تحقیر و توهین و از محاکم بیرون رانده می‌شوند. قضات طالبان از مراجعین زن می‌خواهند که با شوهران خود بیایند، حتی در مواردی که شکایت از خشونت و بدرفتاری آن‌ها دارند.

رواداری قضایای را مستند کرده است که نشان می‌دهد اگر افراد منتسب به طالبان مرتکب نقض حقوق بشری زنان شده باشند، به هیچ‌وجه به آن رسیدگی نمی‌کنند. به طور مثال یک قربانی خشونت از مرکز شهر هرات گفته است که شوهرش معتاد به مواد مخدر است و او را به رابطه

جنسی با دوستانش تشویق می‌کند. او که از این وضعیت به تنگ آمده بود به نهادهای عدلی و قضایی طالبان شکایت کرد. اما مسئولان این نهادها شکایت این خانم را تهمت تلقی نموده و گفته بودند که «شوهرت سال‌ها در کنار دیگر نیروهای طالبان علیه جمهوریت جنگیده است و تو نمی‌توانی از او شکایت و درخواست تفریق کنی». یک قربانی دیگر از شهر کابل گفته است که: «شوهرم با طالبان کار می‌کند و با من رفتار خشونت‌آمیز دارد، چندین بار مرا لت و کوب کرده است، یک روز موهای سرم را تراشید و ناخن‌هایم را کند. به همین دلیل به یک حوزه امنیتی طالبان مراجعه کردم اما آن‌ها به من اجازه‌ی ثبت شکایت را ندادند و گفتند باید جای دیگر بروم.»

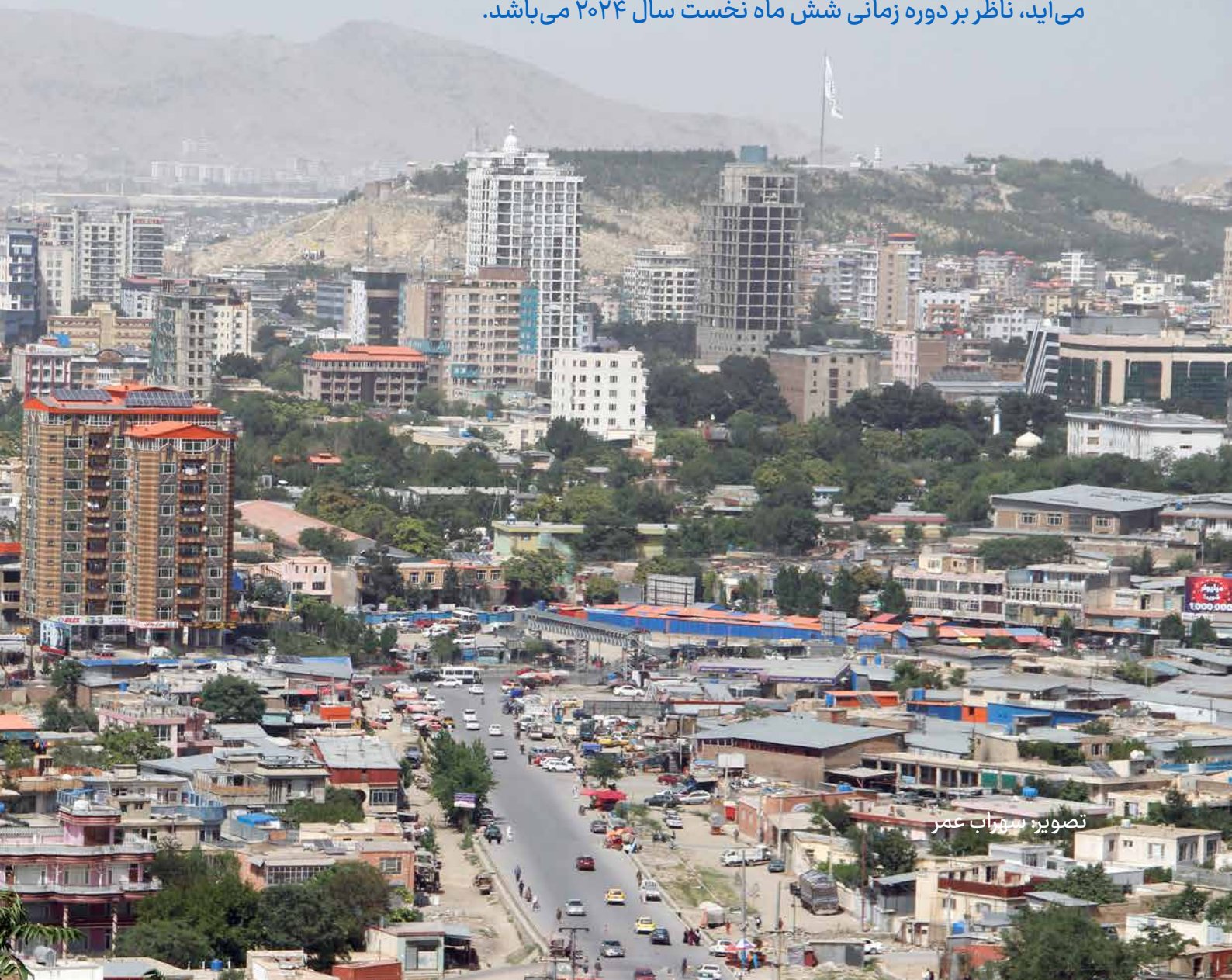
افزون براین، ادعاهای در مورد آزار و اذیت جنسی زنانی که به نهادهای عدلی و قضایی طالبان مراجعه می‌کنند، نیز وجود دارد. به‌طور مثال در اوایل سال ۲۰۲۴ یک قاضی طالبان در ولایت قندهار به اتهام رابطه جنسی با یک زن به سه سال حبس تنفیذی محکوم شد. معلومات نشان می‌دهد که قاضی مذکور با سوءاستفاده از صلاحیت وظیفوی خود یک‌تن از مراجعین زن را مجبور به رابطه جنسی نموده بود که این قضیه خلاف واقع توسط محکمه وصف «زنا» داده شد و مرتکب، حکم محکمه ابتداییه را بدون هیچ اعتراضی پذیرفت. البته نکته مهم دیگر این است که محاکم طالبان در این نوع قضایا عمدتاً مجازات شلاق را در محضر عام اجرا می‌کنند؛ اما در این مورد خاص آن‌ها به منظور کتمان فساد در نهادهای عدلی و قضایی خود، متهم این قضیه را تنها به مجازات حبس محکوم کرده اند.

افزون براین، ریاست امر به معروف طالبان در ولایت قندهار از ماه مارچ ۲۰۲۴ به این سو، دست کم ۷ زن را به اتهام فساد اخلاقی و یا به دلیل شکایت از خشونت و بدرفتاری‌های خانوادگی در نظارت‌خانه خود نگهداری می‌کنند. از آن‌جا که تمامی کارمندان این نظارت‌خانه مرد می‌باشند، ادعاهای مبنی بر آزار و اذیت جنسی این زنان وجود دارد.

بخش سوم

وضعیت گروه‌های قومی و مذهبی آسیب‌پذیر

یافته‌های این گزارش نشان داده است که طالبان در ارائه خدمات دولتی، توزیع منابع و امکانات ملی رفتار تبعیض آمیزی دارند و کارمندان ادارات دولتی را بر مبنای ویژگی‌های ایدئولوژیک، قومی، زبانی و مذهبی آن‌ها استخدام و یا برکنار می‌کنند. همین‌طور، بر بنیاد یافته‌های این گزارش، طالبان به سرکوب افکار و عقاید مذهبی متفاوت پرداخته و محدودیت‌های سختگیرانه‌ای را بر اجرای مراسم، اعمال و مناسک مذهبی وضع کرده‌اند که در این بخش گزارش به آن پرداخته می‌شود. البته آنچه در ادامه می‌آید، ناظر بر دوره زمانی شش ماه نخست سال ۲۰۲۴ می‌باشد.

تصویر: سهراب عمر

تبعیض علیه گروه‌های قومی و مذهبی در ارائه خدمات دولتی

مصنوعیت از تبعیض و برابری با بقیه افراد از ابتدایی‌ترین حقوق انسان‌ها می‌باشد. منشور سازمان ملل متحد و دیگر اسناد بین‌المللی حقوق بشر دولت‌های عضو را متعهد کرده است تا از رعایت حقوق بشر و آزادی‌های اساسی برای همه بدون تبعیض از حیث نژاد، جنس، زبان یا دین اطمینان حاصل کنند. اسناد مزبور بر ضرورت رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه در تمام زمینه‌های مادی و معنوی تأکید کرده است.^{۳۳} با این وجود، اما طالبان پس از بدست گرفتن قدرت در افغانستان، قانون اساسی قبلی را که حقوق و آزادی‌های تمام شهروندان این کشور را به صورت برابر و صرف نظر از قومیت، زبان و مذهب شان تضمین نموده بود لغو کردند و طی این مدت به اسناد بین‌المللی حقوق بشر که افغانستان به آن‌ها پیوسته است نیز، تعهد و التزامی نشان ندادند. به همین دلیل گروه‌های قومی و مذهبی مختلف، در فقدان مکانیسم‌های حقوقی بازدارنده و نیز رویکرد تبعیض‌آمیز گروه حاکم، در عرصه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نادیده گرفته شده و از دسترسی منصفانه به خدمات دولتی، منابع، فرصت‌ها و امکانات ملی محروم شده‌اند.

یافته‌های این گزارش نشان می‌دهد که طالبان در ارائه خدمات عمومی، دسترسی به فرصت‌های شغلی، تطبیق پروژه‌های انکشافی، کمک‌های بشردوستانه، توزیع امکانات و منابع ملی، تبعیض‌آمیز عمل می‌کنند و به این ترتیب گروه‌های قومی و مذهبی آسیب‌پذیر، نمی‌توانند به فرصت‌ها و منابع یاد شده به صورت برابر و منصفانه دسترسی داشته باشند. به طور مثال،

طالبان در ولایت غور در مناطقی که هزاره‌ها و شیعیان زندگی می‌کنند، مانع تطبیق پروژه‌های انکشافی و توزیع کمک‌ها شده‌اند. در این میان، منطقه «رضاه» در مرکز ولایت غور و قریه‌جات جنوب ولسوالی «دولتیار» که باشندگان آن را عمدتاً تاجیک‌ها تشکیل می‌دهند، ولسوالی «لعل و سرچنگل» و دیگر مناطقی که شیعیان و هزاره‌ها در آن زندگی می‌کنند طی سه سال گذشته به صورت عمدی از کمک‌های بشردوستانه و پروژه‌های انکشافی و دیگر منابع ملی به دور نگهداشته شده‌اند. در ولایت بدخشان نیز طالبان در مناطقی که پیروان مذهب اسماعیلیه زندگی می‌کنند، هیچ پروژه انکشافی را تطبیق نکرده و به این ترتیب آن‌ها را از خدمات دولتی به صورت تبعیض‌آمیز محروم کرده‌اند.

در فراه نیز طالبان در توزیع امکانات و پروژه‌های انکشافی رفتار تبعیض‌آمیز دارند و بر اساس معلومات بدست آمده، عمداً مانع فعالیت مؤسسات در مناطقی می‌شوند که در آن شیعیان زندگی می‌کنند.

در ولایت نیمروز، طالبان در توزیع منابع و تطبیق پروژه‌های ملی نسبت به مناطقی که بلوچ‌ها و شیعیان در آن زندگی می‌کنند رفتار تبعیض‌آمیز دارند و این پروژه‌ها را به ولسوالی‌ها و مناطقی اجرا می‌کنند که خود در آن زندگی می‌کنند و یا قبلاً محل تجمع و فعالیت‌های شان بوده است. حتی آب و برق، کرایه خانه و مصارف صحتی در این مناطق رایگان می‌باشند. مصاحبه‌شوندگان گفته‌اند که به همین دلیل و با توجه به تبعیض گروه حاکم در سه سال گذشته، شمار زیادی از افراد مربوط به اقلیت‌های قومی و مذهبی از این ولایت به خارج از افغانستان مهاجرت نموده و تعدادی از آن‌ها حتی خانه و ملک خود را به فروش رسانده‌اند.

در ولایت‌های بامیان، دایکندی و غزنی نیز طالبان در توزیع کمک‌های بشردوستانه، تطبیق پروژه‌های انکشافی، تخصیص منابع و فرصت‌های ملی نگاه تبعیض‌آمیزی دارند. منابع از ولایت غزنی گفته است که طی سه سال گذشته هیچ پروژه انکشافی در ولسوالی‌های هزاره نشین این ولایت تطبیق نشده و نیز در دایکندی طالبان به تمامی مؤسسات دستور داده که پروژه‌های خود را در ولسوالی «گیزاب»، جایی که قبلاً یکی از مراکز مهم تجمع و فعالیت نظامی آن‌ها بوده است، تطبیق نمایند.

از سوی دیگر، طالبان، اخیراً اعلام کرده بود^{۳۴} که رهبر این گروه فرمان پس گرفتن زمین‌های غصب شده سیک‌ها و هندو باوران کشور را صادر کرده و در این زمینه کمیسیونی نیز تشکیل شده است، اما تا کنون در مورد نتایج کار این کمیسیون معلوماتی در دست نیست.

23 . منشور سازمان ملل متحد، مصوب سال ۱۹۴۵، بند ۳، ماده ۱، بند ج، ماده ۵۵ و بند ۹ ماده ۳. مجمع عمومی سازمان ملل متحد، کنوانسیون بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، مصوب سال ۱۹۶۶، بند ۱ و بند ۲، ماده ۲.

24 بی بی سی فارسی، ۱۳ اپریل، ۲۰۲۴. <https://www.bbc.com/persian/articles/cjze09z0q9jo>

تبعیض در استخدام

تضمین حق کار برای همه و به تبع آن ایجاد شرایط منصفانه کار، تأمین امنیت شغلی، خودداری از استخدام یا اخراج کارمندان بر اساس ویژگی‌های قومی، زبانی و مذهبی از مواردی است که در اسناد بین‌المللی حقوق بشر تصریح شده است.^{۲۵} با این وجود اما افرادی که از هر گروه قومی به لحاظ فکری با جریان ایدئولوژیک طالبان همسو نباشند و به ویژه افراد متعلق به اقلیت‌های قومی و مذهبی، نمی‌توانند در ادارات دولتی تحت کنترل آن‌ها و به خصوص در سطوح تصمیم‌گیری استخدام شوند. طالبان کارمندان مربوط به این اقلیت‌ها را به صورت گروهی از ادارات دولتی برکنار و طی سه سال گذشته، افراد مورد اعتماد خود را بدون توجه به شرایط و الزامات قانونی استخدام، در بخش‌های گوناگون ادارات دولتی جایجا نموده‌اند. به طور مثال در ولایات و ولسوالی‌های که اقلیت‌های قومی و مذهبی زندگی می‌کنند، طالبان به آن‌ها فرصت مشارکت در نهادها و ادارات دولتی را نمی‌دهند.

مصاحبه شونده‌گان از ولایت غور گفته‌اند که این گروه اخیراً کارمندان مرکز توزیع تذکره الکترونیکی را که تاجیک و هزاره بودند، به صورت دسته جمعی برکنار کرده‌اند.

در ولایت نیمروز، نیز طالبان ادارات دولتی را از وجود کارمندان متعلق به اقلیت‌های قومی و مذهبی تصفیه کرده و با بهانه‌های مختلف آن‌ها را آزار و اذیت و برکنار می‌کنند. چنان‌که در حال حاضر هیچ‌کسی از اقلیت‌های قومی و مذهبی در سطوح تصمیم‌گیری اداره محلی طالبان حضور ندارند. منابع از این ولایت گفته‌اند که قبلاً مسئولان شماری از ادارات دولتی شعبه مذهب بودند اما حالا حتی یک نفر از آن‌ها باقی نمانده است.

در ولایت تخار نیز فرصت برای مشارکت همه گروه‌های قومی و مذهبی وجود ندارد و معیار طالبان در استخدام کارمندان ادارات دولتی، بر اساس آن‌چه مصاحبه شونده‌گان گفته‌اند، «مذهب حنفی و عضویت در گروه طالبان» می‌باشد. در ولایت هرات و غزنی نیز طالبان کارمندان متعلق به اقلیت‌های قومی و مذهبی را که از دوره جمهوریت در ادارات دولتی به کار ادامه داده، به بهانه‌های مختلف آزار و اذیت و برکنار کرده‌اند.

در ولایت بدخشان در ۶ ولسوالی که اکثریت قریب به اتفاق باشندگان آن را پیروان مذهب اسماعیلیه تشکیل می‌دهند حتی یک نفر از آن‌ها در ادارات دولتی ولسوالی‌های یاد شده حضور ندارند. همین‌طور، در چهار ولسوالی دیگر که اسماعیلیه‌ها جمعیت قابل توجهی دارند در ادارات دولتی حضور ندارند.

در ولایت دایکندی، غزنی و بامیان نیز طالبان دست به تصفیه گروهی زده و مسئولان ادارات دولتی را از میان افراد مورد اعتماد خود استخدام نموده‌اند. به همین ترتیب، در ولایت قندهار افراد مربوط به اقلیت‌های قومی و مذهبی در بست‌های بالاتر از ۲ نمی‌توانند استخدام شوند.

اعمال محدودیت بر آزادی‌های مذهبی

طبق اسناد بین‌المللی حقوق بشر، آزادی مذهبی متضمن آزادی عقیده و آزادی در اجرای تعلیمات و مراسم دینی است.^{۲۶} چنان‌که میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، بر آزادی ابراز مذهب یا معتقدات خواه به‌طور فردی یا جمعی خواه به‌طور علنی یا در خفا و آزادی در اجرای عبادات، آداب، اعمال و تعلیمات مذهبی تأکید کرده است.^{۲۷} همین‌طور، سند مذکور اعلام نموده که اشخاص متعلق به اقلیت‌های نژادی، قومی و دینی حق دارند به‌طور خصوصی یا عمومی، آزادانه و بدون مداخله یا اعمال هر نوع تبعیض، از فرهنگ خاص خود بهره‌مند باشند، به دین خود معترف بوده و بدان عمل و از زبان خاص خود استفاده کنند.^{۲۸} با این حال طالبان پس از برگشت به قدرت، افکار و عقاید مذهبی متفاوت را پیوسته سرکوب و آزادی‌های مذهبی را محدود کرده‌اند. چنان‌که تدریس فقه جعفری را از نصاب تحصیلی دانشگاه‌ها و مکاتب حذف نموده‌اند. در تاریخ ۶ جون ۲۰۲۴، ریاست معارف طالبان در ولایت بامیان به تمامی مکاتب این ولایت دستور داده که مضمون فقه جعفری را تا

25 . مجمع عمومی سازمان ملل متحد، اعلامیه جهانی حقوق بشر، مصوب ۱۰ دسامبر ۱۹۴۸، ماده ۲۳. کنوانسیون بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، مصوب ۱۶ دسامبر ۱۹۶۶، ماده های ۶، ۷ و ۸.

26 . مجمع عمومی سازمان ملل متحد، اعلامیه جهانی حقوق بشر، مصوب سال ۱۹۴۸ ماده ۷.

27 . مجمع عمومی سازمان ملل متحد، کنوانسیون بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی، مصوب سال ۱۹۶۶، ماده ۱۸.

28 . همان، ۱، ماده ۲۷.

چاپ شدن کتاب‌های جدید جمع‌آوری نمایند.^{۳۹} علاوه بر این، طالبان در نخستین ماه‌های پس از رسیدن به قدرت، قانون احوال شخصیه اهل تشیع را لغو و تمامی قضات شیعه مذهب را از محاکم خود برکنار کردند.^{۴۰} در حال حاضر، تمامی قضایای مربوط به احوال شخصیه شیعیان بر اساس فقه حنفی حل و فصل می‌شود. مسأله‌ای که موجب نگرانی‌ها و مشکلاتی در میان پیروان مذهب جعفری شده است.

در این مورد شماری از شیعیان ولایت قندهار در صحبت با رواداری ابراز نگرانی کرده‌اند که در محاکم طالبان هیچ قاضی شیعه مذهب حضور ندارد و دعاوی آن‌ها در امور مربوط به احوال شخصیه، بر اساس فقه حنفی حل و فصل می‌شود. به همین دلیل آن‌ها مجبوراند به مکانیسم‌های غیررسمی مراجعه کنند.

از سوی دیگر، گروه حاکم بر اجرای مراسم مذهبی شیعیان محدودیت وضع کرده‌اند. منابع از ولایت هرات گفته که شیعیان باید قبل از برگزاری هر نوع برنامه با طالبان مشوره نموده و اجازه آن‌ها را بگیرند. بعد تصمیم نهایی را طالبان می‌گیرند که آیا به آن‌ها اجازه‌ی چنین کاری داده شود یا خیر. در همین مورد یک خطیب مسجد جامع شیعیان از ولایت بادغیس گفته است که «آن‌ها از زمان برگشت طالبان به قدرت نمی‌توانند برنامه‌های مذهبی خود را آزادانه برگزار کنند.»

هم‌چنین، طالبان در سراسر کشور، بر مراسم گرامی‌داشت از «محرم» و «عاشورا» محدودیت وضع نموده و به عزاداران اجازه‌ی بیرون شدن از مساجد و استفاده از بلندگو را ندادند.

در ولایت غزنی معاون والی طالبان در ماه جولای ۲۰۲۴ در یک نشست با علمای شیعه مذهب گفته بود که عزاداری در محرم و عاشورا بدعت است و نباید در اماکن عمومی برگزار شود. به همین دلیل، از روز هفتم محرم، طالبان بلندگوهای مساجد در شماری از بخش‌های مرکز این ولایت را خاموش و به مردم اجازه‌ی بیرون شدن را ندادند.

همین‌طور، در تاریخ ۲۰ مارچ ۲۰۲۴ طالبان، شیعیان را در مرکز ولایت و روستای «ده نهال» و لسوالی «خواجه عمری» ولایت غزنی اجازه ندادند که مراسم مذهبی خود را برگزار نمایند.

از سوی دیگر، طالبان به بهانه‌های مختلف پیروان مذهب شیعه را مورد آزار و اذیت قرار می‌دهند. چنان‌که در تاریخ ۲۱ اپریل ۲۰۲۴ استخبارات و ریاست حج و اوقاف در شهر زرنج ولایت نیمروز، مسئولان مسجد جامع مرکزی اهل تشیع را به اتهام اقامه نماز عید بدون اجازه طالبان و فساد مالی بازداشت نمودند که پس از ۴۸ ساعت از زندان رها شدند. هم‌چنین، مصاحبه شونده‌گان از ولایت غور به رواداری گفته‌اند که طالبان هزاره‌های شیعه مذهب را به صورت تبعیض‌آمیز از پروسه حج محروم کردند.

در ولایت نیمروز، طالبان اعلام نموده‌اند که ازدواج دختر سنی مذهب با مرد شیعه مذهب جواز ندارد و اما اگر مرد سنی مذهب با زن شیعه مذهب ازدواج کند مانعی ندارد.

اجبار شیعیان اسماعیلی به تغییر مذهب و آموزش فقه حنفی

یافته‌های این گزارش نشان داده است که طالبان در ولایت بدخشان شیعیان اسماعیلیه را مجبور به تغییر مذهب و آموزش فقه حنفی نموده‌اند. آن‌ها در حال حاضر اجازه ندارند که مناسک و تعلیمات مذهبی خود را برگزار کنند.

چنان‌که منابع از این ولایت گفته‌اند که اداره امر به معروف طالبان در ولسوالی‌های «زیباک، اشکاشم، شغنان، واخان، جرم، یمگان»، و بخش‌های از ولسوالی «نسی درواز»، برای پیروان مذهب اسماعیلی مدارس دینی فعال نموده که در آن‌ها فقه حنفی را به شیعیان اسماعیلیه به اجبار آموزش می‌دهند. طالبان اسماعیلیه‌ها را مجبور نموده تا فرزندان خود را به این مدارس بفرستند.

29 . ریاست معارف ولایت بامیان، امریت تربیه معلم و تعلیمات عمومی، مدیریت عمومی مرکز ساینس، مکتوب شماره ۱۵۳۵، تاریخ ۶ جون ۲۰۲۴.

30 . رواداری، وضعیت دسترسی به عدالت، جون ۲۰۲۳ https://rawadari.org/wp-content/uploads/2023/06/RW_Rule-of-Law-Report-Dari.pdf

بر اساس معلومات بدست آمده در هر مدرسه دینی از ۱۰۰ تا ۲۰۰ دانش آموز پسر و دختر از خانواده های شیعیان اسماعیلیه به اجبار آموزش می بینند. منابع هم چنان گفته اند که طالبان پس از انتشار گزارش های مبنی بر اجبار پیروان مذهب اسماعیلیه به تغییر مذهب، این مدارس را ساخته اند و در این مورد سال گذشته فرمانده پولیس طالبان برای ولسوالی «شغنان» در یک تماس تلفنی به یک تن از همکاران خود گفته بود که «پیروان مذهب اسماعیلیه از دایره دین اسلام کاملاً خارج شده و باید برای نجات آن ها مدارس فقه حنفی ایجاد شود.» همین طور، موارد متعددی از اجبار شیعیان اسماعیلیه به تغییر مذهب شان نیز وجود دارد و بر اساس آن چه منابع گفته اند، این موضوع کمتر عمومی می شود.

هم زمان، اداره امر به معروف طالبان شماری از بزرگان اسماعیلیه از ولسوالی های «شغنان» و «اشکاشم» را احضار نموده و به آن ها هشدار داده اند که از اعمار جماعت خانه و اماکن مذهبی برای پیروان این مذهب خودداری کنند.

بخش چهارم

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

تصویر: سهراب عمر

نتیجه‌گیری

طالبان در این دوره گزارش دهی، به نقض گسترده حقوق بشر در عرصه‌های گوناگون ادامه داده‌اند. چنان‌که کارمندان حکومت پیشین و اعضای خانواده‌های آنان، فعالان مدنی، خبرنگاران و مدافعان حقوق بشر به صورت سیستماتیک به قتل رسیده، بازداشت، شکنجه و ناپدید شده‌اند. همین‌طور، زنان در حال حاضر از ابتدایی‌ترین حقوق و آزادی‌های بشری خود از جمله حق آموزش، حق کار، گشت و گذار آزادانه و دسترسی به خدمات صحتی محروم‌اند و طالبان در شش ماه گذشته نه تنها انعطافی در سیاست‌های تبعیض‌آمیز خود علیه زنان نشان نداده، بلکه به وضع و اجرای محدودیت‌های سخت‌گیرانه‌تری نیز اقدام نموده‌اند.

از سوی دیگر، گروه‌های قومی و مذهبی آسیب‌پذیر، به صورت عمدی از دسترسی برابر به خدمات دولتی، منابع و امکانات ملی به دور نگه داشته شده و به این ترتیب طالبان کارمندان ادارات دولتی را با توجه به ویژگی‌های ایدئولوژیک، مذهبی، قومی و زبانی استخدام و یا برکنار کرده‌اند. در این میان اجبار شیعیان اسماعیلیه به تغییر مذهب و آموزش فقه مذاهب دیگر از شدیدترین و هولناک‌ترین موارد نقض حقوق بشر می‌باشد که طالبان در شش ماه نخست سال ۲۰۲۴ مرتکب آن شده‌اند.

بنابراین و با توجه به موارد پیش‌گفته، وضعیت حقوق بشر در شش ماه نخست سال ۲۰۲۴ به صورت نگران‌کننده‌ی وخیم‌تر شده است که رسیدگی به آن مستلزم نقش‌آفرینی فعال و موثر جامعه جهانی و به خصوص اتخاذ اقدامات عملی برای تضمین حقوق بشر و حمایت از گروه‌های آسیب‌پذیر اجتماعی مانند زنان، اقلیت‌های قومی و مذهبی، کارمندان حکومت پیشین، فعالان مدنی، مدافعان حقوق بشر، خبرنگاران و دیگر شهروندان این کشور می‌باشد.

پیشنهادات

روداری برای رسیدگی به چالش‌ها و وضعیت ناگوار حقوق بشر در افغانستان موارد ذیل را به جامعه جهانی و مقامات حاکم پیشنهاد می‌کند.

به مقامات حاکم:

- روداری از مقامات حاکم می‌خواهد که با توجه به مکلفیت‌های قانونی خود برای احترام به مفاد و مقررات مندرج در اسناد بین‌المللی که افغانستان به آن‌ها ملحق شده‌اند، بیش‌تر از این مرتکب نقض حقوق اساسی شهروندان افغانستان نشوند.
- زنان نیمی از جامعه انسانی افغانستان را تشکیل می‌دهند و محروم ساختن آن‌ها از حقوق و آزادی‌های اساسی شان آسیب‌های دایمی و جبران‌ناپذیری بر فرایند توسعه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی این کشور وارد می‌کند. از این‌رو از مقامات حاکم می‌خواهیم که با اذعان به آزادی‌های انسانی زنان افغانستان به سیاست‌های تبعیض‌آمیز خود علیه آنان پایان دهند.
- از مقامات حاکم می‌خواهیم که برای رفع تهدیدات موجود علیه کودکان افغانستان و به خصوص حفاظت از زندگی کودکان این کشور برای پاک‌سازی مناطق آلوده به بقایای مواد منفجره جنگ‌های قبلی اقدامات عملی را اتخاذ نموده و در این زمینه با سازمان‌های بین‌المللی همکاری نمایند.
- از مقامات حاکم می‌خواهیم که از ارتکاب قتل‌های فرا قضاوی کارمندان حکومت پیشین، مدافعان حقوق بشر، مخالفان و منتقدان خود دست بکشند و اقداماتی را برای تامین امنیت و مصئونیت آن‌ها اعلام و اجرا نمایند و نیز در مورد اقدامات خود برای رسیدگی به قتل‌های مرموز و فراقضایی توسط افراد ناشناس گزارش و معلومات ارائه نمایند.
- به موجب اسناد بین‌المللی حقوق بشر، اعمال شکنجه سیستماتیک و قتل زندانیان مصداق برجسته جنایت و نقض حقوق بشر می‌باشد. لذا از مقامات حاکم می‌خواهیم که ضمن پایان دادن به این وضعیت، هم‌چنان با سازمان‌های حقوق بشری برای نظارت از زندان‌ها همکاری نمایند.
- از مقامات حاکم می‌خواهیم که به سیاست‌های تبعیض‌آمیز خود علیه گروه‌های قومی و مذهبی آسیب‌پذیر پایان داده و به حقوق همه مردم افغانستان احترام قایل شوند.

به جامعه جهانی:

- پایان دادن به نقض گسترده و سیستماتیک حقوق بشر در افغانستان تحت کنترل طالبان، مستلزم مبارزه پیگیر با فرهنگ معافیت از مجازات و پاسخگو قرار دادن گروه حاکم در این کشور می‌باشد. از این رو، از جامعه جهانی می‌خواهیم که در چارچوب مکانیسم‌های بین‌المللی به شمول شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد، محکمه بین‌المللی جزایی، محکمه بین‌المللی عدالت و سایر ابزارهای قانونی و مکانیسم‌های حسابدی برای پاسخگو کردن طالبان و به تبع آن پایان دادن به نقض حقوق بشری مردم افغانستان، اقدامات عملی و مؤثری را اجرا نمایند.
- از جامعه جهانی می‌خواهیم که برای تامین امنیت و مصئونیت کارمندان حکومت پیشین و خانواده‌های آنان که در معرض انواع حملات انتقام جویانه و خشونت‌بار قرار دارند، بر مقامات حاکم فشار آورده و زمینه‌های ثبت شکایت برای خانواده‌های قربانیان را فراهم نماید.
- از سازمان ملل متحد می‌خواهیم که در چارچوب منشور این سازمان و با توجه به دیگر اسناد بین‌المللی، در برخورد با مسأله‌ی افغانستان، حقوق بشر و آزادی‌های انسانی زنان و اقلیت‌های قومی و مذهبی را در اولویت تصمیم‌گیری‌های خود قرار دهند.
- از سازمان ملل متحد هم‌چنان می‌خواهیم که در مورد وضعیت زندان‌های تحت کنترل طالبان و به خصوص وضعیت محلات سلب آزادی زنان، قضایای شکنجه و قتل زندانیان به صورت همه جانبه تحقیق نموده و یافته‌های خود را با مردم افغانستان، رسانه‌ها و سازمان‌های حقوق بشری شریک کنند.
- از سازمان‌های حقوق بشری و رسانه‌های ملی و بین‌المللی می‌خواهیم که به بازتاب ابعاد فاجعه‌بار وضعیت حقوق بشر در افغانستان توجه بیش‌تر نموده و در هماهنگی و هم‌سویی دوامدار، برای رسیدگی به چالش‌های موجود دادخواهی نمایند.

رواداری
RAWADARI